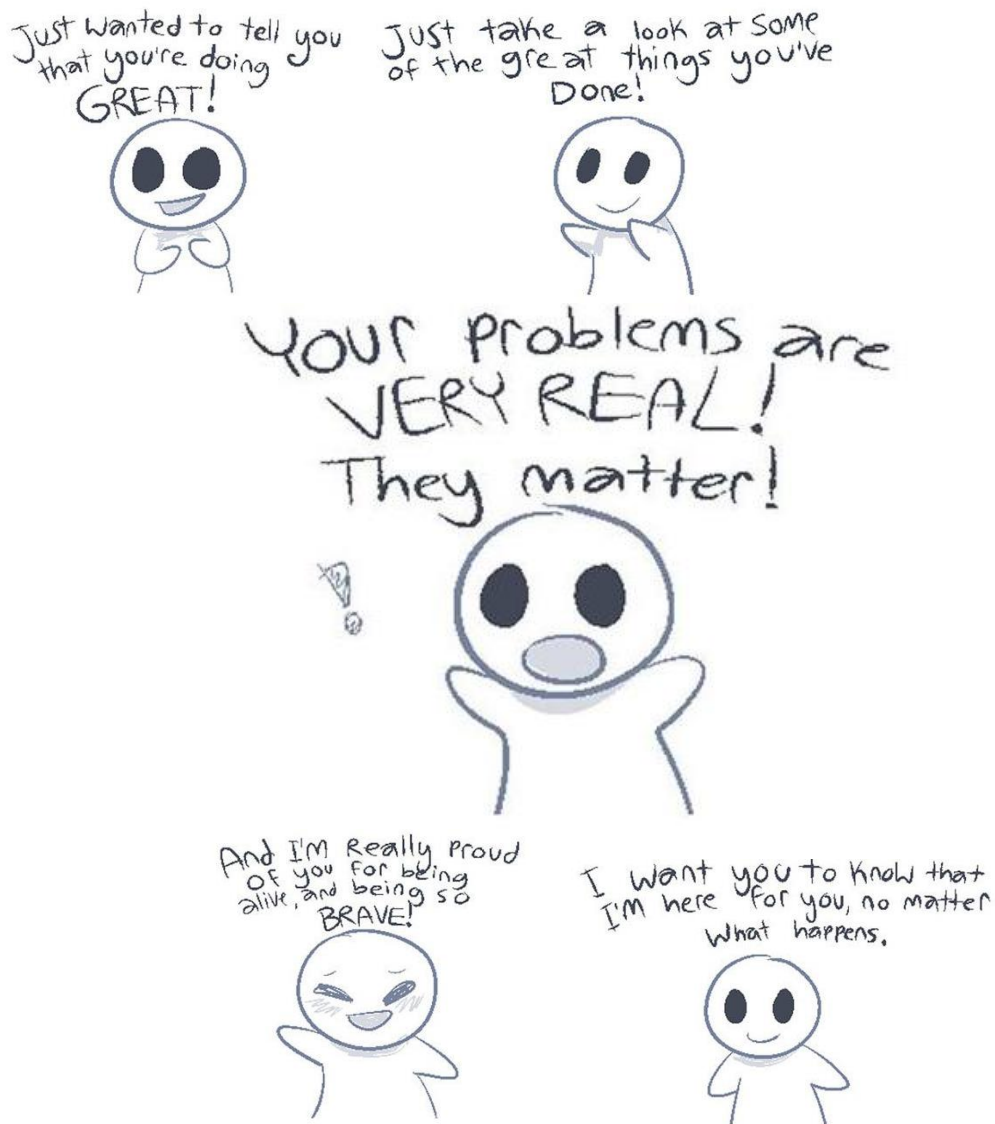

KINDGESPREKKEN

Hoe kunnen leerkrachten van het basisonderwijs in de midden en bovenbouw kindgesprekken inzetten in hun klassenmanagement en welke opbrengsten geeft dit op de dagelijkse gang van zaken en op langere termijn?

Student: Paulien Jeuring
Studentnummer: 2123662
Minor: Oudere kind, meesterstuk
Begeleiding:
1e beoordelaar: Cathrien Kats
2e beoordelaar: Peter Vosmeer.
Studiejaar 2015-2016

Algemene Gegevens

Studentgegevens:

Paulien Jeurig
Kuifmees 9
7827BN Emmen
+31623594539

Studentnummer: 2123662
Studiejaar: 6

Opleidinggegevens:

Stenden Hogeschool Emmen
Van Schaikweg 94
7811 KL Emmen
+31591853100

Samenvatting

Dit onderzoek is gedaan naar aanleiding van de pedagogische minor 'oudere kind' gegeven op de Pabo op Stenden Hogeschool te Emmen. Dit onderzoek is uitgevoerd om meer informatie te vervaardigen over het voeren van kindgesprekken in het Nederlandse onderwijs. Met name in de midden- en bovenbouw van het primair onderwijs in de regio Emmen, Drenthe.

Tijdens mijn LIO-stage heb ik kennis gemaakt met het werken met kindgesprekken. Hier was ik meteen in geïnteresseerd en heb daarom besloten om het onderzoek voor mijn pedagogische minor hier op te richten.

In dit onderzoek heb ik bewust onderzoek gedaan naar de positieve aspecten van kindgesprekken en welke voordelen deze manier van werken heeft. Om te beginnen door literatuuronderzoek te doen naar verschillende aspecten die een rol spelen bij het voeren van kindgesprekken. De verschillende ontwikkelingen die kinderen kunnen doormaken worden hier in behandeld.

Aan de hand van de opgedane kennis wordt er door middel van observaties, interviews en een enquête onderzoek gedaan naar het perspectief van de leerkracht met betrekking tot kindgesprekken in de regio Emmen.

Met de informatie die door de verschillende onderzoeksinstrumenten verkregen is, kan er antwoord gegeven worden op de deelvragen en de hoofdvraag van dit onderzoek. De hoofdvraag luidt:

Hoe kunnen leerkrachten van het basisonderwijs in de midden en bovenbouw van de basisschool kindgesprekken inzetten in hun klassenmanagement en welke opbrengsten geeft dit op de dagelijkse gang van zaken en op langere termijn?

Dit onderzoek levert een waardevolle bijdrage aan mijn professionele ontwikkeling als leerkracht, omdat ik meer leer over mijn eigen handelen en het handelen van de kinderen. Ik zal meer kennis hebben van de behoeften van mijn leerlingen, hoe ik deze moet waarnemen en hoe ik hier op in kan spelen. Dit zal zowel aan mijn eigen ontwikkeling als aan de ontwikkelingen van mijn kinderen een grote bijdrage leveren.

De conclusie van dit onderzoek is dat het voeren van kindgesprekken een absolute toevoeging is aan het primair onderwijs. Voor zowel de leerkracht als de leerling zitten er veel positieve aspecten aan. De leerkracht krijgt bijvoorbeeld meer zicht op de belevingswereld van de leerling. Ook de relatie tussen leerling en leerkracht wordt beter. Hierdoor kan de betreffende leerkracht beter inspelen op de basisbehoeften en onderwijsbehoeften van de leerling.

Voor kinderen is het voeren van een kindgesprek van invloed op vele aspecten van de ontwikkeling. Deze zijn mede afhankelijk van de doelen die gesteld worden en waar de leerling behoefte aan heeft. Vaardigheden die vrijwel altijd ontwikkeld worden zijn gespreksvoering, het ontwikkelen van communicatie vaardigheden, uitbreiding van de woordenschat en een vergroting van de betrokkenheid bij zijn eigen leerproces.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Probleemanalyse

- 1.1 Probleembeschrijving
- 1.2 Bruikbaarheid onderzoek

Hoofdstuk 2 Theoretisch Kader

- 2.1 Pedagogisch klimaat
 - 2.1.1 Basisbehoeften
 - 2.1.2 Onderwijsbehoeften
- 2.2 Relatie
 - 2.2.1 Perspectief nemen
 - 2.2.2 Welbevinden en betrokkenheid
 - 2.2.3 Visie
- 2.3 Communicatie
 - 2.3.1 Gespreksvoering
- 2.4 Werkvormen HGO/EGO
 - 2.4.1 Handelingsgericht werken
 - 2.4.2 Ervaringsgericht onderwijs
- 2.5 Het kindgesprek
 - 2.5.1 Opbouw van het gesprek
 - 2.5.2 Het kindplan

Hoofdstuk 3 Probleemstelling en onderzoeksaanpak

- 3.1 Relatie met literatuur
- 3.2 Doel
- 3.3 Onderzoeksvraag
- 3.4 Deelvragen
- 3.5 Hypothese
- 3.6 Onderzoeksgroep
- 3.7 Onderzoeksinstrumenten
- 3.8 Ethische Aspecten
- 3.9 Tijdspad

Hoofdstuk 4: Resultaten

- 4.1 Uitvoering
- 4.2 Verloop
 - 4.2.1 Enquête
 - 4.2.2 Interviews
 - 4.2.2.1 Interview met leerkracht
 - 4.2.2.2 Interview met leerling
 - 4.2.3 Observaties
- 4.3 Uitkomsten/ Resultaten
 - 4.3.1 Enquête
 - 4.3.2 Interviews
 - 4.3.2.1 Vragen interview leerkracht 1: Incidenteel

- 4.3.2.2 Vragen interview leerkracht 2: Structureel
- 4.3.2.3 Vragen interview kind 1: Kindgesprek met regelmaat
- 4.3.2.4 Vragen interview kind 2: Geen kindgesprekken
- 4.3.3 Observatie kindgesprek

Hoofdstuk 5: Conclusies en aanbeveling

- 5.1 Beantwoording van de deelvragen
- 5.2 Beantwoording van de onderzoeksvraag
- 5.3 Reflectie en eigen mening
- 5.4 Aanbeveling
- 5.5 Vervolgonderzoek

Bijlagen

Inleiding

Naar aanleiding van een bijgewoonde cursus tijdens mijn LIO-stage, ga ik dit onderzoek richten op het onderwerp Kindgesprekken in de midden- en bovenbouw van primair onderwijs. Ik heb voor dit onderwerp gekozen omdat het onderwerp mij erg aan sprak en ik erg veel mogelijkheden zag in het voeren van deze individuele gesprekken met kinderen om meer te kunnen voldoen aan hun onderwijsbehoeften. Ook zag ik de kans mijn eigen vaardigheden in het krijgen van inzicht in kinderen te vergroten.

Door onderzoek te doen naar dit onderwerp zal ik meer kennis verwerven over het onderwerp kindgesprekken en meer vaardigheden ontwikkelen om goed te kijken naar kinderen.

Ik zal beter kennis kunnen nemen van de onderwijs behoeften van de leerlingen en hier op in kunnen spelen in mijn eigen onderwijs. Ik hoop dat ik aan het eind van het onderzoek mogelijkheden heb gevonden om kindgesprekken een plek te geven in mijn eigen onderwijs.

Ik heb een woordweb gemaakt over de onderwerpen waaraan ik dacht bij het voeren van kindgesprekken (zie bijlage). Zo heb ik de invulling voor het theoretisch kader uitgezocht. Door het theoretisch kader te schrijven, hoop ik meer kennis te verwerven en inzicht te krijgen in het nut van kindgesprekken.

Het onderzoek bestaat uit verschillende hoofdstukken waarin verschillende aspecten worden beschreven.

Hoofdstuk 1: De probleemanalyse

In dit hoofdstuk wordt het praktijk probleem beschreven. Ook wordt de bruikbaarheid van het onderzoek in de praktijk beschreven.

Hoofdstuk 2: het theoretisch kader

In dit hoofdstuk worden verschillende onderwerpen beschreven die verband hebben met het voeren van kindgesprekken. Deze theorieën leggen een fundament voor het uitvoeren van het onderzoek en geven deels al antwoord op de deelvragen.

Hoofdstuk 3: Probleemstelling

In dit hoofdstuk wordt het doel van het onderzoek beschreven. Tevens worden de deelvragen en de hoofdvraag vast gesteld. Er wordt een relatie gelegd tussen de theorie en de deelvragen. Een hypothese met de verwachtingen van de uitkomsten van het onderzoek wordt voorgelegd.

Hoofdstuk 4: Onderzoeksaanpak

In dit hoofdstuk worden de uitvoering, het verloop en de resultaten van de verschillende onderzoeksinstrumenten verwerkt. Aan de hand van deze resultaten worden de conclusies in hoofdstuk 5 getrokken.

Hoofdstuk 5: Resultaten

In dit hoofdstuk worden de deelvragen en de hoofdvraag beantwoord aan de hand van de theorie en de resultaten van de verschillende onderzoeksinstrumenten. Ook wordt er gereflecteerd op het onderzoek en worden er aanbevelingen gedaan door de onderzoekende.

Ik heb persoonlijk gekozen voor dit onderwerp, omdat ik mijn vaardigheden om de onderwijsbehoeften van kinderen te kunnen analyseren verder wil ontwikkelen. Ik wil graag werken aan mijn vaardigheden om zelf elk individueel kind te evalueren en om erachter te komen wat de leerling precies nodig heeft. Wanneer een leerkracht mij deze informatie geeft, zie ik het zelf ook in, maar ik heb er nog moeite mee om het zelf vast te stellen. Ik hoop met dit onderzoek en met meer aandacht voor het individuele kind deze onderwijsbehoeften te ontdekken en op de juiste manier in te spelen op deze behoeften.

.

Hoofdstuk 1: Probleemanalyse

Het onderwerp kindgesprekken wordt in Emmen steeds meer bekend (Cursusboek, Cedin). Dit onder andere door cursussen van het onderwijs adviesbureau Cedin (www.cedin.nl, 15-1-2016). Deze cursussen worden gegeven aan leerkrachten om kindgesprekken te kunnen voeren. Ik denk dat deze vorm van het betrekken van leerlingen bij hun ontwikkeling steeds populairder gaat worden, omdat leerkrachten er meer kennis van nemen.

1.1 Probleembeschrijving

Wat ik heb ondervonden in de praktijk, is dat er vaak kort en vluchtig met kinderen gesproken wordt, maar dat kinderen weinig kans krijgen om hun eigen moeilijkheden aan te geven. Hierdoor zien leerkrachten minder van de kinderen, dan zou kunnen wanneer ze meer energie steken in individuele gesprekken.

Uit een eerder onderzoek naar het gebruik van kindgesprekken blijkt dat leraren het lastig vinden om gerichte observaties te doen en gesprekken te voeren. Ze stuiten daarbij vaak op gebrek aan tijd waardoor de inbreng van kinderen niet voldoende als studiebron gebruikt kan worden (Amsing, 2009)

Vaak wordt de kinderen zelfstandigheid op verschillende manieren bijgebracht door de leerkracht. Ook bevordert de leerkracht het pedagogisch klimaat en de sociaal-emotionele ontwikkelingen van de leerlingen door zijn eigen klassenmanagement goed op orde te hebben. Dit doet hij onder andere door duidelijk te zijn naar kinderen en interesse te hebben in de leerling.

Onderwijs moet continue ontwikkeld en verbeterd worden. Naar aanleiding van de bijgewoonde cursus en de gesprekken met collega's op school, denk ik dat het voeren van kindgesprekken een grote bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van het kind en aan het pedagogisch klimaat in de groep. Verder kan het bevorderlijk zijn voor de relatie tussen leerling en leerkracht en tussen leerlingen onderling. Ook is het voor de leerkracht een goed handvat om zicht te krijgen op de onderwijs behoeften van een kind. Waar er nu nog soms weinig aandacht is voor het individuele kind, en het soms lastig is om zicht te krijgen om de onderwijsbehoeften van elke leerling, wordt er in kindgesprekken specifiek gekeken naar elke leerling en wat deze nodig heeft om zich optimaal te kunnen ontwikkelen.

1.2 Bruikbaarheid onderzoek

Met dit onderzoek wil ik aantonen dat het voeren van kindgesprekken een goede investering is in de individuele leerling en in het klassenklimaat. Ik wil aantonen dat kindgesprekken een positief effect kunnen hebben op het pedagogisch klimaat en op de sociaal-emotionele ontwikkelingen van de leerlingen. Ik wil aangeven dat het inpassen van kindgesprekken geen extra bezigheid en extra werk voor de leerkracht hoeft te zijn, maar juist een grote toevoeging is aan het onderwijs.

Dit onderzoek is bruikbaar voor de leerkracht basisonderwijs in de dagelijkse gang van zaken. Specifiek gericht op het verloop van de ontwikkeling van de leerling en op de betrokkenheid van leerlingen en ouders.

Hoofdstuk 2: Theoretisch Kader

In dit hoofdstuk wordt er onderzoek gedaan naar verschillende aspecten uit de literatuur die te maken hebben met het voeren van het kindgesprek. Belangrijke onderwerpen worden beschreven om antwoord te krijgen op de hoofd- en deelvragen. Ook wordt de kennis over kindgesprekken en de opbouw hiervan beschreven.

Het theoretisch kader wordt onderbouwd door middel van verschillende relevante boeken, websites en informatieve videofragmenten.

Om te beginnen met het voeren van kindgesprek moet er voldoende kennis zijn over de ontwikkeling van het kind. Hoe ontwikkelt deze zich en welke factoren zijn van invloed op de manier van ontwikkelen? In 2.1 wordt ingegaan op het pedagogisch klimaat, de basisbehoeften en de onderwijsbehoeften van elke leerling.

2.1 Pedagogisch klimaat

Een definitie van het pedagogisch klimaat kan zijn: omvat alle omgevingsfactoren die bijdragen aan het welbevinden van een kind, waardoor het kind zich verder kan ontwikkelen. (Bron: wij-leren.nl/pedagogischklimaat). Hierbij gaat het om factoren die al aanwezig zijn, maar ook om factoren die een leerkracht in de klas creëert. Er zou gezegd kunnen worden dat er een goed pedagogisch klimaat heerst wanneer de leerlingen zich thuis voelen in de klas, er goed gewerkt wordt en er een ontspannen sfeer hangt. Ook de leerkracht straalt dat uit. Hij is ontspannen, waakzaam, eerlijk, vriendelijk, respectvol en heeft de klas op orde zonder overdreven streng te zijn. (Van Herpen, 2015)

Het pedagogisch klimaat is erg belangrijk voor de ontwikkeling van het kind. Met name heeft het veel invloed op de sociaal-emotionele ontwikkeling. In een goed pedagogisch klimaat kan een kind zich goed ontwikkelen.

De verantwoordelijkheid voor een goed pedagogisch klimaat ligt grotendeels bij de leerkracht. Deze heeft hier grote invloed op. De relatie tussen een leerkracht en de leerlingen is van groot belang. Deze relatie beïnvloedt veel verschillende factoren in de ontwikkeling van een leerling, zowel op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling als zelfstandigheid. Om een goede relatie te kunnen opbouwen moet de leerkracht in het bezit zijn van pedagogisch tact. Hij moet weten wat te doen op welk moment. Ook in de ogen van de kinderen is moet hij rechtvaardig en voorspelbaar zijn. De open en betrokken houding van de leerkracht naar zichzelf en naar de kinderen is naast kennis en ervaring erg belangrijk.

"De school moet een veilige plaats zijn, waar kinderen zich op hun gemak voelen, zichzelf durven zijn, zich geaccepteerd weten, vertrouwen in zichzelf en anderen kunnen hebben. Als het daar aan schort, leren ze niet lekker, zien ze er tegen op om naar school te gaan, hun leerprestaties blijven achter en het regent conflicten. Dat is niet goed voor de ontwikkeling van kinderen. En ook niet voor uw werkplezier" (Looy, e.a. 1998).

Een verschil tussen het pedagogisch klimaat op school en in de klas is dat het op schoolniveau vooral gaat om regels, routines, omgaan met ongewenst gedrag en voorzien

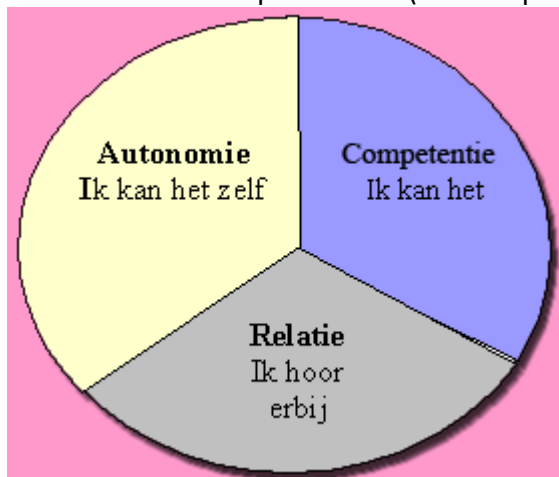
van de basisbehoeften van de leerlingen. In de klas gaat het om dezelfde acties, maar hier heeft het klassenmanagement ook een grote invloed op het gedrag van de kinderen. Er wordt dieper ingegaan op de basisbehoeften en onderwijsbehoeften van de leerlingen.

2.1.2 Basisbehoeften

In een goed pedagogisch klimaat is er optimaal aandacht voor het sociaal-emotionele welzijn en ontwikkeling van de kinderen. Met name de begrippen relatie, competentie en autonomie hebben grote waarde in de basisbehoeften van een kind (Stevens, 1994). Het zijn de essentiële menselijke psychologische basisbehoeften die aangeboren, universeel en onmisbaar zijn. De aanwezigheid van deze factoren is bepalend voor de vorderingen van de pedagogische groei bij kinderen. Ook de ervaringen die met deze begrippen te maken hebben zijn onmisbaar.

- Kinderen moeten merken dat de relaties goed zijn en dat het veilig is in de klas. Hij wordt geaccepteerd en gerespecteerd zoals hij is en het is vanzelfsprekend dat iedereen erbij hoort en niemand buitengesloten wordt.
- Kinderen hebben het gevoel dat ze een taak aankunnen. Dit is het competentie deel. De leerlingen doen hun best en vinden daarin gevoel van betrokkenheid en voldoening. De leerkracht is geduldig en rustig en helpt kinderen de goede oplossingen te vinden.
- Kinderen worden zelfstandig (autonoom). Hij kan zijn eigen beslissingen nemen en is niet het slachtoffer van dingen buiten zijn macht. De kinderen weten wat ze moeten doen en wat er van ze verwacht wordt. De leerkracht is duidelijk en heeft met de kinderen afspraken gemaakt in de klas, zodat de kinderen niet alles hoeven te vragen.

Als de basisbehoeften Autonomie, Competentie en Relatie in evenwicht zijn kan de leerkracht zorgen voor optimale ontwikkeling en de concentratie op onderwijsstof. De leerlingen zullen hun eigen leren kunnen vormgeven. Zonder veiligheid kunnen leerlingen zich slechts met grote aarzelingen inzetten voor hun eigen leren. Ze zullen weinig risico's durven nemen. Wanneer deze drie factoren niet in evenwicht zijn ontstaan motivatie problemen (Van Herpen, 2015).

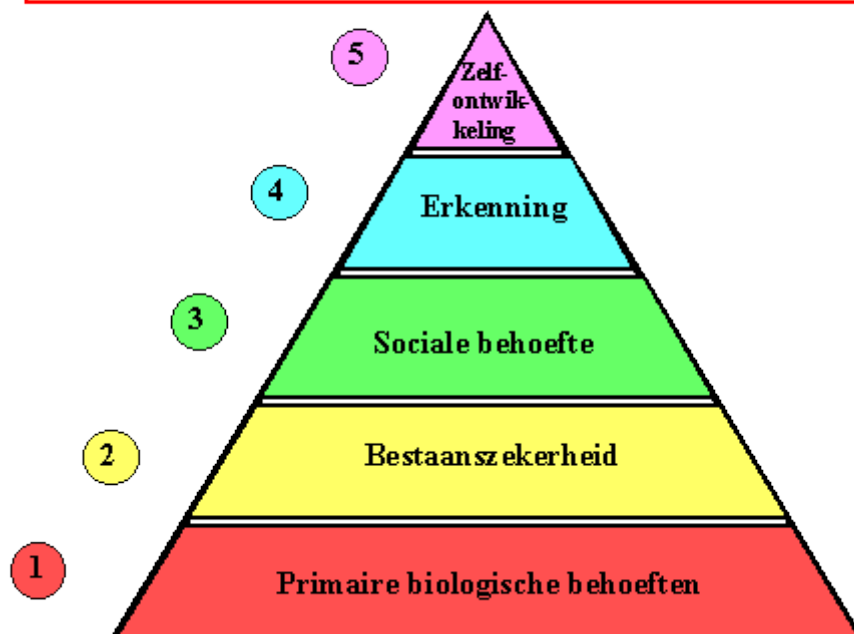
2.1.3 Onderwijsbehoeften

De onderwijsbehoeften kunnen te maken hebben met verschillende aspecten van het onderwijs. Er kan gedacht worden aan de instructie, de leerstof, werkvormen, feedback, motivatie of de leeromgeving. Het is de taak van de leerkracht om bij elk kind individueel de specifieke behoeften van de kinderen te achterhalen, te bepalen of dit te maken heeft met pedagogische of didactische behoeften en hier op in te spelen. De stof die de leerkracht aanbiedt moet aansluiten bij de behoeften van de leerlingen. De leerlingen moeten voldoende geprikkeld en uitgedaagd worden op hun eigen niveau (gebruik makend van adaptief onderwijs). De behoeften is voor ieder kind meestal net even anders en wisselt voortdurend. Wel kunnen de meeste behoeften gegroepeerd worden, omdat deze op elkaar lijken.

Toch zijn er leerlingen waarvan hun onderwijsbehoefte zodanig afwijkt, dat de leerkracht hier niet direct op in kan spelen zonder de rest van de groep hierbij te benadelen. Hierbij is dan sprake van extra ondersteuningsbehoeften.

Er zijn verschillende behoeften die een leerling kan hebben. Het is onmogelijk om deze allemaal precies te kunnen benoemen, maar diverse pedagogen hebben geprobeerd om deze behoeften te groeperen in globale onderwerpen. Een voorbeeld hiervan is Maslow (1943). De piramide van Maslow (1943) is een schema van de hiërarchische ordening van behoeften. Volgens de theorie van Maslow zou de mens pas streven naar bevrediging van de behoeften die hoger in de hiërarchie geplaatst zijn, nadat de lagere geplaatste behoeften bevredigd waren.

Behoeftenhiërarchie van Maslow

Dat een leerkracht zicht heeft op de onderwijsbehoeften van een leerling, betekent niet dat deze op elk moment van de dag hoeven te weten hoe ver de kinderen zijn in hun ontwikkeling. De ontwikkelingen van de leerlingen lopen niet gelijk en zijn niet precies te meten. Leraren moeten kennis hebben van de ontwikkelingstheorie en zich bewust zijn van hun handelen. Hij moet kinderen de vrijheid geven, waar ze zelf de verantwoordelijkheid voor kunnen dragen. In een opvoedkundige relatie zijn de leerkracht en de leerling gelijkwaardig als mens, maar hebben verschillende verantwoordelijkheden. De leerkracht moet een goede relatie hebben met de leerling om hem los te kunnen laten en hem autonomie te verlenen.

De juiste hechtingen om los te kunnen laten. De juiste relatie om autonomie te kunnen verlenen. Dat vraagt om pedagogisch handelen waarbij kinderen de vrijheid krijgen, waar ze de verantwoordelijkheid voor kunnen dragen. In een opvoedkundige relatie ben je gelijkwaardig, als mens, maar hebben jij en je leerling andere verantwoordelijkheid. (Van Herpen, 2015)

Wanneer de sociaal-emotionele situatie in een groep niet goed is en het kind zich niet erkend voelt, heeft dat negatieve gevolgen voor de werksituatie. De sociaal-emotionele kans is erg belangrijk en een basisvoorwaarde voor een goede ontwikkeling.

De meest wezenlijke aspecten van de relatie die de leraar met de kinderen van de groep moet leggen zijn authenticiteit, inlevingsvermogen, vertrouwen, gezag, respect.

Geen prestatie zonder relatie. (Van Herpen, 2015)

In een kindgesprek moet er sprake zijn van wederzijds vertrouwen. De relatie tussen leerkracht en leerling is erg belangrijk. Voordat het gesprek begint moet er al sprake zijn van een relatie tussen de leerling en leerkracht om de leerling oprecht en open het gesprek in te laten gaan. Wanneer een kindgesprek goed verloopt, zal de band tussen leerling en leerkracht alleen nog beter worden. In 2.2 wordt het belang van relatie in een groep besproken.

2.2 Relatie

"Je kunt jezelf niet thuislaten in de relatie met je leerlingen" (Van Herpen, 2015)

Van Herpen is al aan de orde geweest bij het pedagogisch klimaat. In deze paragraaf is hij de belangrijkste bron. In 2.4 wordt dit verbreed.

De relatie tussen de leerkracht en de leerlingen en tussen de leerlingen onderling heeft een grote invloed op het pedagogisch klimaat in de groep. Verbondenheid met de leerkracht is cruciaal voor de ontwikkeling van het kind.

Volgens Van Herpen, is het een van de kernopdrachten van de leerkracht om verbonden te raken met zichzelf om van daaruit een goede relatie met kinderen te onderhouden. Kinderen zijn daardoor in staat om in relatie, autonoom te handelen.

Er is veel nodig om een goede relatie tot stand te brengen en te onderhouden. Er is bijna niks nodig om deze relaties stuk te maken.

Om een goede relatie te hebben met de leerlingen, moet de leerkracht laten zien dat hij vertrouwen heeft in de groei van de kinderen. Op basis van wederzijds vertrouwen kan hij de leerlingen ruimte geven om zelf te plannen en verantwoordelijkheid laten ervaren. Belangrijk is dat de kinderen daarin gesteund worden en worden geaccepteerd als de persoon die ze zijn.

Elke leerkracht ontwikkelt een eigen visie wanneer hij voor de klas staat. Hij moet altijd handelen vanuit zijn eigen kennis en vanuit zijn eigen gevoel. Het is van belang dat, dat uitgestraald wordt naar kinderen. De persoonlijkheid van de leerkracht is een instrument in de opvoeding. Kinderen identificeren zich met de leerkracht, of zetten zich tegen hem af. In beide gevallen is de persoonlijkheid een belangrijke factor.

De leerkracht heeft veel invloed op de kwaliteit van de relaties. Niet door op de voorgrond te treden, maar door juist vanaf de zijlijn beschikbaar te zijn. Luisteren, vertrouwen bieden, optreden als het echt nodig is, uitnodigende omstandigheden creëren, het goede voorbeeld zijn, uitdagen en ondersteunen zijn belangrijke voorwaarden voor het ontstaan van goede relaties.

De leerling en leerkracht werken als partners en zijn even belangrijk in het ontwikkelingsproces, maar beiden hebben verschillende verantwoordelijkheden. De relatie wordt opener wanneer de leerling voelt dat hij net zo belangrijk is en in vertrouwen wordt genomen door de leerkracht. De leerkracht is beschikbaar, bemiddelt en geeft precies zoveel ruimte en vertrouwen aan ieder kind als er verantwoordelijkheid door die kinderen genomen kan worden. Wanneer kinderen teveel verantwoordelijkheid krijgen, wordt dat zichtbaar in het tonen van ongewenst gedrag.

Kinderen hebben snel door wanneer de leerkracht iets doet waar hij zelf niet achter staat. Eerlijkheid van de leerkracht naar zich zelf en naar zijn leerlingen is de kern van een goede relatie. Wanneer een leerkracht een standpunt moet innemen waar hij het niet mee eens is in plaats van hun eigen standpunt, zullen kinderen het snel door hebben en de leerkracht niet volledig accepteren. Wanneer de leraar de verantwoordelijkheid neemt voor zijn handelen en hier achter staat, mag de leerkracht verwachten dat ze sneller geaccepteerd wordt door zijn leerlingen.

Niet alleen het geven van te veel ruimte aan de leerlingen heeft gevolgen op het welzijn van het kind. Er zijn nog veel meer factoren die invloed hebben op het welzijn en een negatief effect kunnen geven. Bijvoorbeeld buitensluiting. De gevolgen van buitensluiting van leerlingen zijn onderzocht en bekend:

Kinderen die niet verbonden raken met zichzelf, kunnen zichzelf beschadigen.
Kinderen die niet verbonden raken met anderen, kunnen anderen beschadigen.
Kinderen die niet verbonden raken met de wereld, kunnen de wereld beschadigen.
(Van Herpen; 2015)

De zorgsystemen zijn grotendeels ontwikkeld om leerlingen te onderscheiden en in groepen te verdelen om ze allemaal weer op een gemiddelde te krijgen dat bedacht

is. Door dit principe ontstaat er een permanente druk op kinderen. Het systeem is nog steeds gebaseerd op het idee dat alle kinderen hetzelfde zijn en hetzelfde zouden moeten kunnen, terwijl we inmiddels weten hoe verschillend kinderen zijn en hoe slecht het voor de ontwikkeling en het welzijn is om kinderen niet in hun waarde te laten en te accepteren hoe ze zijn.

(V. Herpen; 2015)

2.2.1 Perspectief nemen

Perspectief nemen is het vermogen om zich op de meest levendige manier een voorstelling te maken van de wijze waarop de lerende de 'werkelijkheid' construeert, met aandacht voor het emotionele (gevoelens), het conatieve (motivatie en interesse) en het cognitieve (percepties en cognities). Het heeft er mee te maken dat leerkrachten kijken naar wat kinderen voelen en wat ze bezighoudt en baseren daar hun lesaanbod op. Voor het nemen van perspectief moet de leerkracht absolute openheid hebben voor wat er in de groep gebeurt. De leerkracht observeert wat een leerling doet, hij neemt het perspectief van de leerling in en kijkt hoe hij zou kunnen inspelen op de behoeften van de leerling. Wat heeft hij nodig?

Ook hangt het sterk samen met het kunnen reflecteren. Een leerkracht moet als persoon sterk zijn. Hij moet kunnen reflecteren, kunnen communiceren en gewetensvol kunnen handelen.

Verschillende studies geven aan dat er verbanden zijn tussen perspectief nemen en andere eigenschappen of vaardigheden. Mensen die goed zijn in perspectief nemen hebben een sterk ontwikkeld zelfbeeld (Reiman, 1999), beschikken over goede communicatievaardigheden (O'Keefe en Johnston, 1989), hebben een duidelijk moraliteitsbesef (Blasi, 1980) en zijn cognitief voldoende sterk (Reiman, 1999).

2.2.2 Welbevinden en betrokkenheid:

Welbevinden is hoe iemand zich op dat moment voelt. Zowel lichamelijk als mentaal. Bij een goed welbevinden voelt iemand zich goed en op zijn gemak. Hij voelt zich niet bedreigd en in een vertrouwde situatie.

Betrokkenheid is dat iemand het gevoel heeft dat hij er mee te maken heeft en dat hij daar verantwoordelijk voor is. Het is een toestand waar in men zich kan bevinden. De mentale intensiteit is hoog en men voelt zich uitgedaagd. Dit geeft de indicatie voor hoe kinderen het maken in die context in het perspectief van hun ontwikkeling.

Kinderen zijn creatief en hebben ruimte nodig om eigen ideeën uit te werken. De zelfbeschikkingstheorie of zelf-determinatietheorie van Deci en Ryan gaat uit van de natuurlijke, aangeboren neiging van mensen om bezig te zijn met interessante dingen en te zoeken naar verbintenissen tussen zichzelf en de wereld. Het is van belang dat de leerkracht de kinderen de kans geeft om deze nieuwsgierigheid de ruimte te geven en kinderen zelfstandig laat onderzoeken. (Deci & Ryan; *The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and Self-Determination of Behavior*; 2009)

Om de autonomie en zelfstandigheid te creëren ondersteunt en erkent de leerkracht deze initiatieven en ontwerpt de leerkracht onderwijs op een manier dat past bij de leerling. Hij geeft de leerlingen vrijheid om eigen ideeën te ontwikkelen en uit te proberen, maar maakt hier ook duidelijke afspraken over. Bijvoorbeeld over tijd, ruimte, budget en criteria.

Om kinderen de kans te geven om zich goed te kunnen ontwikkelen moet je kinderen voldoende uitdagen, doelen stellen, snelle feedback geven op de vooruitgang van de kinderen en weer opnieuw uitdagen. Zo ontstaat een ritme waarin kinderen gemakkelijk leren en de kans krijgen hun ontwikkeling en competentie te laten zien. De leerkracht geeft voldoende complimenten om de relatie met zichzelf zo goed mogelijk te ondersteunen, maar doet dit alleen wanneer dit gepast is. Wanneer kinderen ook complimenten krijgen wanneer ze niet goed hun best doen, zullen ze te snel tevreden zijn met hun eigen resultaten en laks worden. "Waardeer waar het kan, normeer waar het moet" (Van Herpen; Ik, de leraar, 42)

2.2.3 Visie

Elke leerkracht heeft zijn eigen visie. Dit is belangrijk, want aan de hand van deze visie richt hij zijn onderwijs in. Ook draagt de leerkracht de visie van de school uit. De school draagt naast de ouders bij aan een belangrijk deel van de opvoeding en ontwikkeling. De basisschool draagt bij aan de ontwikkelingen van de persoonlijkheid en draagt bij om als burger deel te nemen aan de maatschappij. Iedere school heeft een professionele instelling en visie op opvoeding in onderwijs, die uitkomt in het einddoel.

Een leerkracht ontwikkelt zijn visie door middel van ervaringen en kennis die hij opdoet in het onderwijs. Vele leerkrachten zullen in hun basis dezelfde visie hebben, maar de nadruk leggen op andere factoren. De houding van de leerkracht is hierin erg belangrijk. Een leerkracht beïnvloedt zowel bewust als onbewust het gedrag van kinderen en hoe zij naar de wereld kijken. De leerkracht maakt vanuit zijn eigen visie afwegingen over wat de kinderen moeten leren en waarom dat belangrijk is om te leren. Hierin kunnen factoren als pedagogische en/of levensbeschouwelijke visie een grote rol spelen. Er kan gedacht worden aan openbaar of bijzonder onderwijs, of visies zoals Montessori, Dalton, Jenaplan of BAS-onderwijs (Bouwen aan een Adaptieve School). Ook de kennis van ontwikkeling en vaardigheden van de leerkracht spelen een rol bij hoe en wat de kinderen leren.

De Vlaamse hoogleraar Kelchtermans (2012) heeft de loopbaanverhalen van leraren als uitgangspunt genomen om hun denken en handelen te begrijpen. Zijn onderzoek leert dat leraren gedurende hun loopbaan een persoonlijk interpretatiekader ontwikkelen, een geheel van cognities (kennis, ervaringinzichten, overtuigingen) dat fungeert als een bril waardoor ze hun beroepssituatie waarnemen, er betekenis aan geven en er naar handelen.

Het onderwerp communicatie mag in deze literatuurstudie niet ontbreken. Het voeren van een gesprek heeft alles te maken met communicatie. Zowel verbaal als non-verbaal. In 2.3 wordt beschreven welke invloed communicatie heeft en waarom het van groot belang is om goed en duidelijk te communiceren. De link wordt gelegd met het kindgesprek, maar ook met het pedagogisch klimaat en de basisbehoeften (2.1). Als onderdeel van

communicatie wordt gespreksvoering met verschillende leeftijden aan de orde, waar rekening mee gehouden moet worden tijdens het voeren van een (kind)gesprek.

2.3 Communicatie

Door de kinderen meer aan het woord te laten, door naar ze te luisteren en naar hun gedrag te kijken, kan de leerkracht veel van de gevoelens van een kind achterhalen. Communicatie heeft niet alleen te maken met verbale overdracht van boodschappen, maar ook non-verbale zoals in lichaamstaal, gezichtsuitdrukking en houding.

Bij communicatie brengt de zender een bericht over aan een ontvanger (Gordon,1970). Communicatie tussen een zender en een ontvanger vindt vaak in twee richtingen plaats. Het gaat dan om het uitwisselen van berichten, waarbij de zender de ontvanger kan worden en de ontvanger de zender. Er ontstaat interactie door signalen van beide deelnemers. Als een groep voor langere tijd bij elkaar is, is de invloed op elkaar groot en ontstaan er vaste patronen in de communicatie en interactie. Door als leerkracht goed te kijken naar deze patronen kan men inspelen op de reacties en de kinderen beter leren kennen. Ook de non-verbale berichten die leerlingen bewust of onbewust uitzenden geven veel informatie over wie ze zijn, wat ze willen en hoe ze zich voelen.

Berichten bevatten veel informatie. Dit kan zakelijke informatie zijn, maar ook relationele informatie. In communicatie tussen zender en ontvanger bevindt zich vaak ruis. De boodschap komt daardoor niet helemaal goed over. Dat kan bijvoorbeeld komen door het gebruiken van moeilijke woorden. Ook een bericht dat tegenstrijdig is in verbale boodschap en non-verbale houding, kan zorgen voor het verkeerd begrijpen van de boodschap. Verder kan de ontvanger ook nog niet 'ingeschakeld zijn', bijvoorbeeld door drukke communicatie met andere zenders (bijvoorbeeld klasgenoten) of door concentratie op andere onderwerpen. Misverstanden in een klas kunnen te maken hebben met het feit dat de leerkracht onvoldoende actief luistert naar de leerlingen.

Misverstanden in communicatie tussen mensen berusten soms ook op milieu- en cultuurverschillen. Bijvoorbeeld door verschil in taal of gewoonten.

Een leerkracht probeert in een groep sociale controle door te voeren. Hiermee wordt bedoeld de middelen en maatregelen die het gedrag van een of meerdere kinderen kan veranderen en kan afstemmen op de normen en waarden van de groep en/of samenleving. Positieve maatregelen, zoals complimenten, zullen het voorgaande gedrag versterken. Negatieve maatregelen, zoals waarschuwingen, zullen het voorgaande gedrag verzwakken. De wijze waarop communicatie binnen een klas verloopt, bepaalt het welzijn van de leerkracht en de leerlingen. Door aandacht aan leerlingen te schenken weet een leerling dat hij betekenis heeft. Dit is van invloed op een kind en is een van de basisbehoeften.

Sommige leerkrachten vinden de omgang en de sfeer in de klas een bijkomstigheid; ze benadrukken het leren tot het opdoen van kennis en informatie. Hierdoor beperken die leerkrachten het leren tot het opdoen van kennis en informatie en van vaardigheden die daarvoor nodig zijn. Toch is het creëren van een goede sfeer erg belangrijk voor elke individuele leerling. Een goede sfeer vormt een basis voor het bereiken van vele andere

doelen. Om te kunnen bijdragen aan een goede sfeer in de klas kan de leerkracht invloed uitoefenen op een zevental factoren.

1. Wederzijds respect
2. Vertrouwen
3. Groei
4. Gelegenheid tot inbreng
5. Samenhang
6. Vernieuwing
7. Waardering en belangstelling. (Van Herpen, 2014)

2.3.1 Gespreksvoering

Bij verschillende leeftijdsfasen horen verschillende kenmerken en verschillende soorten gespreksvoering. De leefwereld van de kinderen is erg verschillend en ze zitten in verschillende fasen van de ontwikkeling. Dit vraagt van de leerkracht per leeftijdscategorie een andere vaardigheid. Hieronder staan de kenmerken van effectieve gespreksvoering samengevat per leeftijdscategorie. Dit is een globale meting, omdat kinderen zich ook ouder of jonger kunnen gedragen dan dat ze zijn.

Gespreksvoering kinderen van zes tot acht jaar.

Wanneer de leerkracht in gesprek gaat met een kind tussen de zes en acht moet hij altijd vertellen wat voor gesprek ze gaan voeren, omdat het kind de codes voor gespreksvoering nog niet goed kent. Ook moet aangegeven worden of het gaat om fantasie of om de echte mening. De leerkracht zorgt voor een duidelijke situatie en stimuleert kinderen om kinderen de laten weten waar ze aan toe zijn. Ook geeft de leerkracht genoeg bevestiging dat het kind het goed doet en om het zelfvertrouwen van het kind te bevorderen.

De gesprekken met kinderen van zes tot acht werken het best wanneer het niet langer dan een kwartier tot een half uur duurt, in verband met de korte spanningsboog. Een goed middel om de spanningsboog te verlengen is tijdens het gesprek of tussendoor een spel te spelen en te bewegen. Een middel om kinderen meer te laten vertellen zou men gebruik kunnen maken van verhaaltjes en/of denkbeeldige familieleden.

Verder is een open houding erg belangrijk. Er moeten geen moeilijke woorden gebruikt worden en het is van groot belang dat gesloten vragen en suggestieve vragen vermeden worden. De leerkracht moet vooral open vragen stellen en zowel vragen naar de hoofdlijnen als naar de details. Ook moet er niet te veel gevraagd worden naar de korte termijn, maar ook naar wat er op lange termijn speelt. Gesloten vragen kunnen wel gebruikt worden om om bevestiging te vragen naar wat een leerling verteld heeft.

Kinderen op deze leeftijd zijn erg gevoelig voor straf en beloning. Kinderen belonen is in dit geval geen omkoping, maar een signaal voor het kind dat hij er goed aan gedaan heeft om mee te werken. Afronden kan op basis van het feit dat er genoeg is besproken.

Gespreksvoering kinderen van acht tot tien jaar.

Wanneer de leerkracht in gesprek gaat met een kind van acht tot tien jaar moet er een globale uitleg geven worden over het kader van het gesprek, om het kind op zijn gemak te stellen. Er wordt benadrukt wat de regels zijn. De leerlingen moeten weten wat er van ze verwacht wordt. Dit betreft ook eerlijkheid en eigen mening. De leerkracht moet de leerling voldoende zelfvertrouwen geven om eerlijke antwoorden te geven, in plaats van sociaal wenselijke antwoorden. Er kan gebruik gemaakt worden van indirecte communicatie door te vragen wat vriendjes er van zouden vinden. Regelmatig complimenteren en belonen werkt stimulerend.

Een gesprek kan onder gunstige omstandigheden een half uur tot driekwartier duren voordat de spanningsboog op is. Het is dan nog van belang dat het gesprek afgewisseld wordt met het spelen van een (beweging)spel en dat er gebruik gemaakt wordt van concreet taalgebruik. Het gebruik van moeilijke woorden moet zo veel mogelijk vermeden worden.

Weer moet er zoveel mogelijk gebruik gemaakt worden van open vragen en moeten gesloten en suggestieve vragen vermeden worden. Ook hebben kinderen van deze leeftijd snel de neiging om sociaal wenselijke antwoorden te geven, terwijl ze iets anders doen of vinden. Dit moet door de leerkracht ook zoveel mogelijk vermeden worden door de kinderen te stimuleren, zelfvertrouwen te geven en te laten weten dat er geen goede of foute antwoorden zijn. Gesloten vragen kunnen wel gebruikt worden om terug te vragen naar wat een leerling verteld heeft. Klopt het dat... Zo kan er samenvattend gevraagd worden om de structuur van het gesprek te behouden. Ook moet er doorgevraagd worden op zowel de grote lijnen als de details. Deze zijn in het gesprek even belangrijk. Het afronden van het gesprek gebeurt wanneer het onderwerp voldoende besproken is.

Gespreksvoering kinderen van tien tot twaalf.

Wanneer de leerkracht in gesprek gaat met een kind tussen de zes en twaalf jaar is de uitleg van het doel van het gesprek veelal voldoende om het te starten. De leerkracht spreekt zijn waardering uit voor de bijdrage van de leerling. De leerling is bekend met de gespreksregels. Het gesprek kan onder goede omstandigheden een uur duren. Het gebruik van beweging en spellen is minder nodig, maar een leeftijdsgenootje dat meepraat kan helpen in het begeleiden van een goed proces. De leerkracht kan zowel van concrete als abstracte taal gebruikmaken. Moeilijke woorden moeten in de context wel uitgelegd worden.

Ook in deze leeftijdscategorie moet er weer gebruik worden gemaakt van open vragen en moeten gesloten en suggestieve vragen zo veel mogelijk vermeden worden, tenzij er gevraagd wordt om een bevestiging van wat de leerkracht heeft geïnterpreteerd (samenvattend vragen). Suggestieve vragen kunnen alleen gebruikt worden om sociaal wenselijke antwoorden te voorkomen. Ook hier weer doorvragen op de grote lijn en ook in de details, maar ook vragen naar gebeurtenissen op lange en korte termijn. Voldoende complimenten geven om kinderen duidelijk te maken dat eerlijkheid en samenwerking gewaardeerd worden en zo het zelfvertrouwen bevorderen. Immateriële beloningen zijn erg belangrijk omdat kinderen vanaf 10 jaar meer gericht zijn een 'goed' kind te zijn. De juiste goedkeuring van een volwassene telt zwaar bij een kind van deze leeftijd. Het afronden van het gesprek kan aan de hand van het onderwerp.

Het voeren van kindgesprekken is een onderdeel van de uitgangspunten van handelingsgericht werken en ervaringsgericht werken. Om te kijken vanuit welke ideeën het kindgesprek ontwikkeld is, worden in 2.4 de uitgangspunten van handelingsgericht werken en ervaringsgericht onderwijs aangeboden.

2.4 Werkvormen Handelingsgericht werken/ Ervaringsgericht Onderwijs

2.4.1 Handelingsgericht werken

Kindgesprekken is een onderdeel van handelingsgericht werken.

Het handelingsgericht werken kent zeven uitgangspunten

1. Onderwijsbehoeften centraal

De onderwijsbehoeften zijn de hulpmiddelen die een kind heeft om een doel te bereiken. Op zowel pedagogisch als didactisch gebied en wat daarbij de gewenste aanpak is.

Belangrijk in het omgaan met verschillen is hoe men naar kinderen kijkt. Vanuit observaties, gesprekken, toetsen en analyses van schriftelijk werk naar doelen de vooruitgangen bijhouden en de onderwijsbehoeften formuleren. Het formuleren van de onderwijsbehoeften is een belangrijk onderdeel van het waarnemen en begrijpen en een belangrijk onderdeel van het groepsoverzicht.

2. Afstemming en wisselwerking

Waarom heeft dit kind dit probleem. Er moet rekening gehouden worden met de context waarin de leerling zich ontwikkelt. Een kind ontwikkelt zich voortdurend in interactie met zijn ouders, de leerkracht en andere kinderen. Kind en omgeving beïnvloeden elkaar voortdurend.

Het doel is afstemming van het onderwijs op onderwijsbehoeften van leerlingen. Er wordt geanalyseerd vanuit het oogpunt 'kind in context', wat heeft dit kind, bij deze leerkracht, in deze groep en op deze school en bij deze ouders nodig. Hoe is het probleem ontstaan en hoe kunnen leerkrachten het oplossen.

3. De leerkracht doet ertoe

De leerkracht analyseert de toetsgegevens en de cijfers van toetsen. Deze toetsen vragen de juiste interpretatie van de leerkracht en hij verleent betekenis aan de gegevens. De leerkracht biedt aan de hand van onder andere deze gegevens zoveel mogelijk adaptief onderwijs en heeft daarbij een belangrijke rol in de positieve ontwikkelingen van het kind. Binnen de school is hij de belangrijkste factor die invloed heeft op de kinderen.

4. Positieve aspecten zijn van groot belang

Er moet altijd gezorgd worden voor een positieve houding! Aandacht voor het positieve biedt tegenwicht aan het negatieve beeld, geeft lucht in gesprekken met ouders en biedt perspectief. Positieve punten zwakken zorgen niet af, maar benoemen wat het kind wel kan in plaats van niet, geeft meer perspectief in de mogelijkheden van de groei van het kind.

5. Constructief samenwerken

Kind- en oudergesprek is een essentieel onderdeel van waarnemen om te kunnen begrijpen hoe een kind functioneert. De ouder als ervaringsdeskundige en de leerkracht als onderwijsprofessional. Een goede constructieve communicatie tussen ouder en leerkracht is

effectief bij het verbeteren van de werkhouding, het sociaal-emotioneel functioneren en de schoolprestaties.

6. Doelgericht werken

Focus tijdens het begrijpen en analyseren vooral op waar leerlingen moeite mee hebben binnen een bepaald leerdoel. Dus niet analyseren om te verzamelen en niet registreren om een compleet beeld van het kind te krijgen, maar doelgericht kijken om te zorgen dat de leerling zijn doel kan bereiken. Zonder doelen geen richting, geen effectieve feedback en geen mogelijkheid tot evaluatie.

7. Systematisch en transparant

Op school zeggen we wat we doen en doen we wat we zeggen. Heldere formats die leiden tot transparant groepsoverzicht. Er zijn duidelijke afspraken over wie wat doet, waarom, waar, hoe en wanneer. De school is open over wat ze doet en wat ze van plan is te doen.

2.4.2 Ervaringsgericht onderwijs

Ervaringsgericht onderwijs (EGO) is een concept van een manier van werken waarbij de nadruk gelegd wordt op het vermogen van het kind om zich in te leven in de situatie van de ander. De basishouding bestaat uit aanvaarding, echtheid en empathie met betrekking tot zichzelf en de ander. De manier van werken is ontwikkeld door prof. dr. Laevers. Taal is een belangrijke basis en dat komt naar voren in de verschillende aspecten van het EGO. Bijvoorbeeld de 'ervaringsgerichte dialoog'.

Vanuit het ervaringsgericht onderwijs worden 3 belangrijke pijlers genoemd:

1. Ruimte geven voor vrij initiatief: Dit verhoogt de betrokkenheid van het kind.
2. Milieuverrijking: Er wordt een uitdagende omgeving gecreëerd waarbij kinderen voldoende worden uitgedaagd.
3. De ervaringsgerichte dialoog: Deze helpt de leerkracht om een goede relatie op te bouwen met het kind en de onderwijsbehoeften van het kind te achterhalen, zodat hij zo goed mogelijk begeleid kan worden (het kindgesprek).

Door deze principes worden de emotionele en cognitieve ontwikkelingen optimaal ontwikkeld. Belangrijke kwaliteitsfactoren zijn welzijn en betrokkenheid. Het is belangrijk dat een leerkracht goed kan luisteren en kan kijken naar het kind.

Door de gehele basisschool wordt met aandacht voor vijf betrokkenheidverhogende factoren gewerkt:

1. Sfeer en relatie (Veiligheid en acceptatie)
2. Aanpassing aan het niveau (Uitdaging voor activiteiten)
3. Werkelijkheidsnabijheid (Betrekking van de leefwereld)
4. Activiteit (Actieve deelname)
5. Vrij initiatief (Keuzemogelijkheden om ontwikkelingspotentieel aan te spreken)

Om deze factoren te bevorderen worden verschillende werkvormen aangeboden zoals kring en forum, contractwerk, projectwerk, ateliers en eigen keuze.

Over het voeren van kindgesprekken zijn al verschillende visies en richtlijnen ontwikkeld om deze zo spoedig mogelijk te laten verlopen en om er de beste resultaten uit te halen. Zo moet er een duidelijke opbouw zijn in het gesprek en kan er gewerkt worden met een kindplan. Dit wordt in 2.5 verder uitgewerkt.

2.5 Het Kindgesprek

Een kindgesprek (zoals eerder aangegeven is in paragraaf 2.3 en 2.4) is een individueel gesprek met een kind waarbij de leerkracht het kunnen van de kinderen met het bespreekt, nieuwe doelen stelt voor de toekomst en afspraken maakt om deze doelen te halen. De leerkracht krijgt inzicht in mening en beleving om vervolgens beter in te kunnen spelen op de onderwijsbehoeften van het kind. Het is belangrijk dat het gesprek systematisch terugkomt en dat het op schoolniveau een plaats krijgt in het klassenmanagement van de leerkracht. Wanneer een school werkt met handelingsgericht werken krijgt het een plaats in de cyclus van handelingsgericht werken.

Een goed kindgesprek bevat structuur. Een inleiding, kern en afsluiting. Bij de inleiding reflecteert de leerkracht met de leerling op het vorige gesprek en/of laat weten wat het kind in dit gesprek kan verwachten. In de kern wordt besproken hoe het nu gaat, wat de leerling wil leren, wat de nieuwe doelen zijn en overlegt hoe daar aan gewerkt gaat worden. Aan het eind wordt kort besproken wat de afspraken zijn. De leerkracht herhaalt wat de leerling verteld heeft en de nieuwe doelen, om verwarring te voorkomen.

De leerkracht bepaalt van te voren de richting van het gesprek voor de leerling om zo gericht in gesprek te kunnen gaan en gericht vragen te kunnen stellen over het eigen beeld van de leerling en het niveau waar het zich nu bevindt. Het is daar in tegen ook belangrijk dat de leerkracht zich niet te goed voorbereidt.

De leerling bereidt het gesprek wel goed voor. Dit kan aan de hand van een formulier. De leerling denkt van de voren na over wat hij wil bespreken en kan dit een paar dagen voorbereiden. Hij kan er eventueel ook voor kiezen het met zijn ouders te overleggen. De verantwoordelijkheid van het gesprek ligt bij de leerling want, 'de leerling is deskundige over zichzelf' (Delfos, 2009).

Niet geheel onbelangrijk zijn de gespreksvaardigheden van de leerkracht. De leerling moet op zijn gemak worden gesteld en zelf de situatie kunnen bepalen. Het is daarom belangrijk dat de leerkracht zich open opstelt, een positieve, eerlijke en oprecht nieuwsgierige houding heeft. De leerling moet weten dat hij geaccepteerd wordt en dat zijn ideeën gewaardeerd zullen worden. De leerkracht moet proberen niet de vragen voor de leerling in te vullen, maar zo veel mogelijk het kind aan het woord laten en open vragen stellen. Dus niet: "Vind je dat het niet goed gaat?" maar "Hoe vind je dat het gaat?". Gebruik hiervoor bijvoorbeeld de ezelsbruggetjes OEN en OMA. OEN staat voor open, eerlijk en nieuwsgierig. OMA staat voor bewust van oordeel, mening en aanname.

Luisteren, samenvatten en doorvragen (LSD) is een vaardigheid die de leerkracht moet toepassen om te zorgen dat hij het kind goed begrijpt en niet verkeerd interpreteert. Het herhalen van wat het kind vertelt en aan het einde nog een keer samenvatten wat de afspraken zijn, voorkomt misverstanden tussen leerkracht en leerling (Bron: Cedin cursusboek, 2015).

Een kindgesprek is iets anders dan een diagnostisch gesprek. Een diagnostisch gesprek wil achterhalen waar het leerprobleem zit. Bijvoorbeeld bij rekenen. Een kindgesprek gaat uit van de mening en de beleving van het kind. De leerkracht voert het gesprek om het onderwijs beter te kunnen laten aansluiten bij de onderwijsbehoeften van het kind.

Tijdens een kindgesprek kun je er voor kiezen om een kindplan op te stellen met het kind. Zowel de leerling als de leerkracht moet dit voorbereiden en nadenken over waar je het over wil hebben en welke doelen je wilt gaan stellen. Dit gaat vooral vanuit het kind. De leerkracht geeft aan dat hij informatie wil over wat de leerling naar de volgende stap kan helpen. De leerkracht bespreekt dan wat de leerling al kan, wat de volgende stap zou zijn, hoe hij dat gaat bereiken en hoe de leerkracht en ouders hem daarbij zouden kunnen helpen.

2.5.1 Opbouw van het gesprek:

Vorbereiding:

De leerkracht bereidt zich voor door na te denken over de gespreksstof en de te bespreken onderwijsbehoeften.

Zoals elk gesprek heeft een kindgesprek een inleiding, kern en slot.

Inleiding: De leerkracht begint altijd met het kind op zijn gemak te laten voelen. Hij laat weten wat de aanleiding van het gesprek is en dat er geen goede of foute antwoorden zijn. Hij geeft ook aan hoe lang het gesprek zal gaan duren en wat er gaat gebeuren met de informatie en afspraken die jullie samen maken. Een goede monoloog om mee te beginnen is:

Ik ga je vragen naar jouw mening, want die is belangrijk. Er zijn geen goede of foute antwoorden, want het gaat erom wat jij vindt. Jij weet dingen die ik niet weet en die kunnen ons helpen om de situatie beter te maken. Jij hebt vast hele goede ideeën over hoe dingen komen en wat we eraan kunnen doen, wat jou kan helpen. Dat wil ik graag van jou weten. (Cedin, 2014)

De leerkracht begint met het stellen van een gemakkelijke vraag. Vertel eens over.... Het gesprek moet ontspannen verlopen en de leerkracht laat zien dat hij oprecht geïnteresseerd is in wat de leerling te zeggen heeft. Belangrijke factoren hierbij zijn de luister- en lichaamshouding. De leerkracht herhaalt regelmatig van de leerling gezegd heeft om duidelijkheid voor jezelf te creëren (Als ik het goed hoor zeg je..., klopt dat?). Hij vraagt door op het onderwerp. Details zijn belangrijk. De leerkracht complimenteert de leerling regelmatig wanneer het gesprek goed verloopt en wanneer je merkt dat hij veel durft te vertellen.

Afsluiting:

Het is belangrijk dat de lichaamshouding van het kind open blijft. Wanneer de leerkracht merkt dat de leerling zich niet op zijn gemak voelt, moet hij hier meteen op inspelen door bijvoorbeeld andere vragen te stellen, een ander kind erbij te halen of het gesprek af te sluiten. Als het gesprek goed verlopen is, geeft de leerkracht aan dat hij het gesprek wil afronden. Er wordt nogmaals besproken wat het doel van het gesprek was en er wordt een conclusie getrokken. De leerkracht herhaalt nogmaals wat het kind verteld heeft, vat het samen en vraagt om bevestiging van het kind. Hij geeft aan dat het gesprek vertrouwelijk is

en wat besproken is ook niet met anderen besproken zal worden, tenzij het kind dat graag zou willen. Samen wordt een vervolg afgesproken en worden nieuwe doelen gesteld. De afsluiting moet altijd positief zijn. De leerkracht complimenteert de leerling en bedankt voor het gesprek.

2.5.2 Het kindplan

Een kindgesprek kan vastgelegd worden in een kindplan. Een kindplan wordt door de leerkracht en de leerling ingevuld. Het is een goede manier om achter onderwijsbehoeften van kinderen te komen. In de antwoorden verwerken kinderen aspecten van de realiteit. Doordat kinderen situaties en oplossingen aan de realiteit verbinden, worden ze haalbaar.

Kinderen beginnen met het formuleren van de doelen. Deze moeten wel reëel zijn en moeten positief geformuleerd worden. Wat kan ik wel in plaats van wat kan ik niet. Hierbij mag de leerkracht de leerling sturen. Hij kan dan ook feedback geven op wat er al goed gaat of op wat er nog beter kan. Wanneer een leerling moeite heeft met het formuleren van een doel, kan de leerkracht vragen of hij een wens heeft. Soms lukt het om op deze manier zicht te krijgen op wat een kind wil bereiken. Als een kind zegt "ik weet het niet", probeer dan de vraag: "Als je het wel zou weten, wat zou dan je antwoord zijn?"

Het gesprek dat gevoerd wordt met de leerling (en besproken wordt met de ouders) heeft directe gevolgen op de aanpak van de leerkracht. Het is daarom belangrijk dat de afspraken niet verwateren en dat ze regelmatig besproken worden. Evaluaties moeten gepland worden en opnieuw geëvalueerd worden.

In dit hoofdstuk zijn onderwerpen beschreven die voorkennis geven over onderwerpen die te maken hebben met kindgesprekken en gebieden die hierdoor beïnvloed worden. De informatie is verkregen aan de hand van diverse boeken, tijdschriften, websites en video-materiaal. Aan de hand van deze theoretische kennis worden in het volgende hoofdstuk de hoofd- en deelvragen opgesteld.

Hoofdstuk 3 Probleemstelling

In dit hoofdstuk wordt de relatie gelegd tussen de theorie uit het vorige hoofdstuk en het onderwerp kindgesprekken. Aan de hand van de theorie wordt de hoofdvraag en worden de deelvragen opgesteld. Verder wordt de onderzoeksgroep, de onderzoeksgroep en het onderzoeksplan beschreven en worden de verwachtingen verwoord in de hypothese.

3.1 Relatie met de theorie

Kindgesprekken zijn gesprekken tussen een leerkracht en een leerling. Meestal zijn deze gesprekken een op een, maar kunnen in het bijzijn van andere kinderen gevoerd worden. Er wordt gesproken over het welzijn en de ontwikkelingen van de leerling, zoals hij deze ziet. Er wordt veel aan de leerling gevraagd en van hen verwacht. Omdat kinderen zelf het beste weten wat zij kunnen, kunnen ze vaak ook goede oplossingen bedenken om conflicten of problemen op te lossen.

Er zijn verschillende richtlijnen ontwikkeld om een kindgesprek te voeren. Ook zijn er documenten die vastleggen wat de doelen zijn en hoe daar aan gewerkt wordt. Maar deze

documenten worden niet in elk kindgesprek en op de zelfde manier vastgelegd. De vraag is hoe leerkrachten in de praktijk hiermee omgaan.

Uit het theoretisch kader komen verschillende aspecten van de ontwikkeling naar voren waarop het kindgesprek invloed kan hebben. Met name relatie en communicatie zijn belangrijke onderwerpen. Deze zijn van grote invloed op het voeren van kindgesprekken, maar er is sprake van wederzijdse beïnvloeding. Kindgesprekken hebben ook grote invloed op de ontwikkeling van relaties en communicatie.

Het pedagogisch klimaat is alles bepalend voor de ontwikkelingen van de kinderen, zowel op sociaal- emotioneel gebied als in het leren. Wanneer er een goed pedagogisch klimaat in de klas heerst, zal een leerling zich goed kunnen ontwikkelen. Wanneer dit niet het geval is, zijn er belemmeringen in de ontwikkeling die moeten worden opgelost. Aan de hand van kindgesprekken zouden deze belemmeringen verminderd of weggenomen kunnen worden. Dit wordt in de eerste instantie bij de individuele leerling behandeld, maar zal vanzelfsprekend uiteindelijk ook invloed hebben op de groep.

3.2 Doel

Naar aanleiding van de probleemanalyse en het theoretisch kader wordt in deze minor onderzoek gedaan naar het concept kindgesprekken en naar de effectiviteit van deze manier van handelen. Het licht de leerkrachten basisonderwijs inzicht en geeft advies over het gebruik van het kindgesprek en hoe deze in de klas ingezet zou kunnen worden.

Aan het einde van dit onderzoek hoop ik kindgesprekken een plek te hebben gegeven in mijn eigen visie en het in mijn onderwijs te hebben geïntegreerd, zodat ik dit in mijn latere lesgeven kan toepassen. Verder wil ik leerkrachten informeren en mogelijk overtuigen van de positieve aspecten van het voeren van kindgesprekken wanneer blijkt dat kindgesprekken een grote bruikbaarheid en invloed hebben.

3.3 Onderzoeksvraag:

De onderzoeksvraag is ontstaan vanuit de analyse van het probleem en het theoretisch kader, en heeft geleid tot de volgende hoofdvraag en deelvragen.

De hoofdvraag:

In hoeverre kunnen leerkrachten van het basisonderwijs in de midden- en bovenbouw kindgesprekken inzetten in hun klassenmanagement en welke opbrengsten geeft dit op de dagelijkse gang van zaken en op langere termijn?

Deelvragen:

1. Wat zijn kindgesprekken?
2. Welke aspecten zijn belangrijk in de relatie met het kind en op welke manieren worden deze bevorderd door het voeren van kindgesprekken?
3. Welke afspraken en richtlijnen zijn er gemaakt voor het voeren van kindgesprekken en hoe worden deze toegepast voor, na of tijdens een gesprek.

4. Op welke manier heeft het gebruik van kindgesprekken invloed op het klassenmanagement van de leerkracht en het pedagogische klimaat in de groep?
5. Op welke manier draagt het voeren van kindgesprekken bij aan de kennis van de leerkracht over de leerling en het zicht op diens onderwijsbehoeften?
6. Wat kunnen de effecten zijn van het voeren van kindgesprekken op de groep?
7. Wat kunnen de gevolgen zijn van het voeren van kindgesprekken op de individuele leerling?
8. Wat is de bruikbaarheid van het voeren van kindgesprekken voor de leerkracht?
9. Hoe wordt er gereflecteerd met het kind (op basis van een vorig kindgesprek) en op welke manier wordt dit verwerkt?

3.5 Hypothese:

Ik denk dat uit dit onderzoek zal blijken dat kindgesprekken erg zinvol zijn, dat het regelmatig korte inhoudelijke gesprekken met kinderen voeren bevorderlijk is voor de werkhouding, de betrokkenheid en de sfeer in de klas. De relatie tussen leerling en leerkracht is voorwaardelijk voor een goed en open gesprek, maar deze zal zich ook ontwikkelen naar mate het kind het gevoel krijgt beter gehoord te worden.

3.6 Onderzoeksgroep

Het onderzoek zal voornamelijk plaatsvinden op twee openbare scholen te Emmen. Het onderzoek heeft met name betrekking op de leerkrachten en de leerlingen van de midden- en bovenbouw. Deze leerlingen zijn tussen de 8 en 12 jaar oud. Deze voeren af en toe al kindgesprekken, maar op een andere manier dan waar dit onderzoek op gebouwd is. Verder zal ik verschillende leerkrachten buiten deze scholen interviewen over het gebruik van kindgesprekken.

3.7 Onderzoek instrumenten

Binnen dit onderzoek worden verschillende onderzoeksinstrumenten gebruikt. Er wordt een enquête gehouden onder leerkrachten, er worden een aantal interviews afgenomen bij professionals die werken met kindgesprekken en er zullen verschillende observaties zijn van kindgesprekken die gevoerd worden tijdens het onderzoek.

De vragen van de enquête zijn ontstaan vanuit de deelvragen.

Er is voor deze instrumenten gekozen, omdat ik denk dat door vanuit verschillende invalshoeken naar het onderwerp te kijken, er een duidelijk beeld zal ontstaan over het voeren van de gesprekken in het basisonderwijs.

3.8 Ethische Aspecten

Wegens privacy redenen worden er in dit onderzoek geen namen van scholen, leerkrachten en leerlingen genoemd. Ook worden specifieke problemen van leerkrachten of leerlingen niet genoemd. Verdere informatie over uitkomsten van dit onderzoek of het voeren van kindgesprekken kunnen worden aangevraagd bij de uitvoerder van dit onderzoek.

3.9 Onderzoeksplan/ Tijdpad

Activiteit	Datum:
------------	--------

Contact leggen met de scholen/ afspraak maken	2-11-2015
Enquête opstellen	5-11-2015
Enquête brengen en ophalen	12-11-2015
Resultaten enquête opstellen	3-12-2015
Interviews opstellen	6-11-2015
Interviews afnemen (en uitwerken)	11-11-2015/ 17-11-2015
Observeren van kindgesprekken	1-12-2015/4-12-2015/ 9-12-2015/ 11-12-2015
Informatie enquête, interviews en observaties verwerken en vergelijken	14-12-2015/15-12-2015

Hoofdstuk 4: Onderzoeksaanpak

4.1 Voorbereidingen en Uitvoering

Ter voorbereiding van dit onderzoek heb ik de verschillende onderzoeksinstrumenten ontworpen en uitgewerkt. Door middel van een online enquête programma heb ik de enquête vragen kunnen formuleren en opstellen in een online enquête.

De interviews zijn opgesteld aan de hand van de hoofdvraag en de deelvraag. Ook heb ik rekening gehouden met de situatie van de persoon die geïnterviewd werd.

Voor de observaties heb ik van de voren afspraken gemaakt op 2 verschillende scholen, om leerlingen en leerkrachten te komen observeren tijdens een kindgesprek. Een van de gesprekken was al ingepland, de andere is voor mijn onderzoek ingepland en uitgevoerd. Tijdens deze bezoeken heb ik ook de interviews met de leerlingen afgenomen.

Het uitvoeren van het onderzoek bestond uit het afnemen van een enquête onder leerkrachten uit het basisonderwijs. Ik heb leerkrachten benaderd via de mail of ben op school langs geweest om te vragen of ze de enquête wilden invullen. Veel waren hier toe bereid. Ook vanuit de mail heb ik er een aantal terug gekregen.

Bij een aantal leerkrachten heb ik een interview afgenomen. Dit waren leerkrachten die al met het kindgesprek gewerkt hebben. Het ging bij de interviews daarom vooral om de ervaringen die de leerkracht had met het voeren van kindgesprekken en de gevolgen hiervan.

Op een van de scholen heb ik de kans gekregen om een aantal kindgesprekken te kunnen observeren. Hieruit heb ik de benadering van de leerkracht kunnen zien en de betrokkenheid van het kind kunnen observeren. De leerkracht heeft in deze gesprekken de richtlijnen aangehouden zoals in dit onderzoek uitgewerkt zijn. Na de observaties heb ik de gesprekken nog kort doorgesproken met de leerkracht over het verloop.

Nadat ik alle gegevens heb verzameld verwerk ik deze per onderdeel. Daar vergelijk ik de resultaten en koppel ik deze terug naar de deelvragen. De resultaten worden in 4.3 weergegeven.

4.2 Verloop

4.2.1 Enquête

De enquête is in een tijdspanne van twee weken afgenomen en door 11 mensen ingevuld. Dit is een klein aantal, maar genoeg om een algemeen beeld te krijgen van kindgesprekken in het basisonderwijs.

4.2.2. Interviews

Interviews zijn afgenomen op school in verschillende situaties. Ik heb er wel voor gekozen om in de verschillende situaties ongeveer dezelfde vragen te stellen om de antwoorden te kunnen vergelijken.

4.2.2.1 Interview met leerkracht

Leerkracht 1: Maakt gebruik van kindgesprekken op een incidentele basis. De vragen zijn hier op gebaseerd. Het interview wordt afgenomen na schooltijd in het lokaal van de leerkracht.
Leerkracht 2: Deze leerkracht is bekend met kindgesprekken. Op de school waar deze leerkracht werkt worden kindgesprekken ingevoerd. Dit gesprek wordt gevoerd na schooltijd op kantoor.

4.2.2.2 Interview met leerling

Leerling 1: Heeft een kindgesprek met haar leerkracht gevoerd. In het interview wordt gevraagd hoe de leerling de gesprekken beleefd en wat voor hem een toevoeging is aan zijn ontwikkeling.

Leerling 2: Voert geen gesprekken met zijn leerkracht. De vragen zijn gericht op zijn welzijn en of een gesprek met zijn juf/meester een toegevoegde waarde zou hebben. Waar zou hij het over willen hebben.

4.2.3 Observaties

Observatie 1: Observatie van het kindgesprek. Dit is het eerste kindgesprek dat het kind met de leerkracht voert.

Observatie 2: Observatie van het kindgesprek. Dit kind heeft al verschillende kindgesprekken gevoerd met de leerkracht.

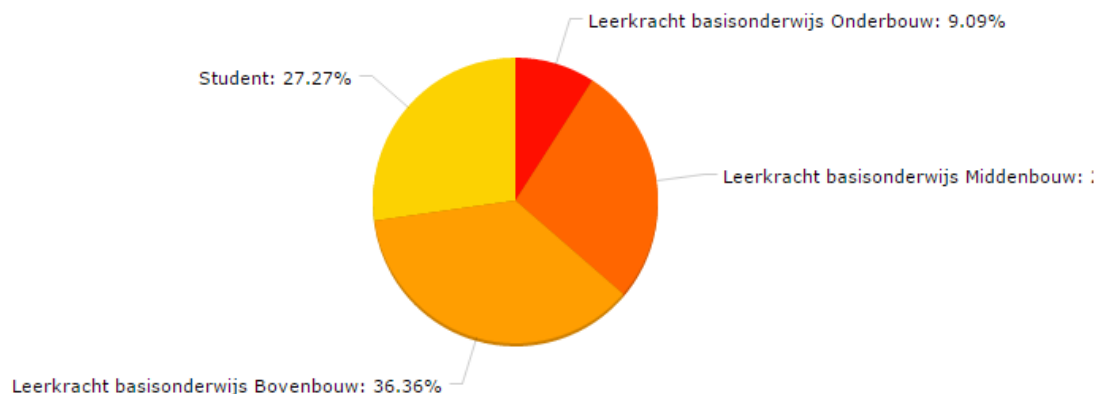
4.3 Uitkomsten/ Resultaten

In deze paragraaf worden de uitkomsten van de verschillende meetinstrumenten aan de orde gesteld.

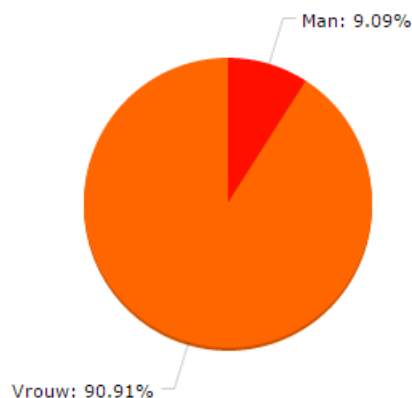
4.3.1 Enquête

Hier onder staan de resultaten van de afgenomen enquête onder leerkrachten over kindgesprekken. De meeste vragen waren meer keuze vragen. Hiervan zijn de resultaten weergegeven in een cirkeldiagram. Bij 1 vraag was er de mogelijkheid meerdere antwoorden te geven. Deze is weergegeven als staafdiagram. De overige vragen waren open vragen. Onder deze vragen staan de antwoorden die de leerkrachten gegeven hebben. Onder deze antwoorden staat een korte samenvatting van deze antwoorden.

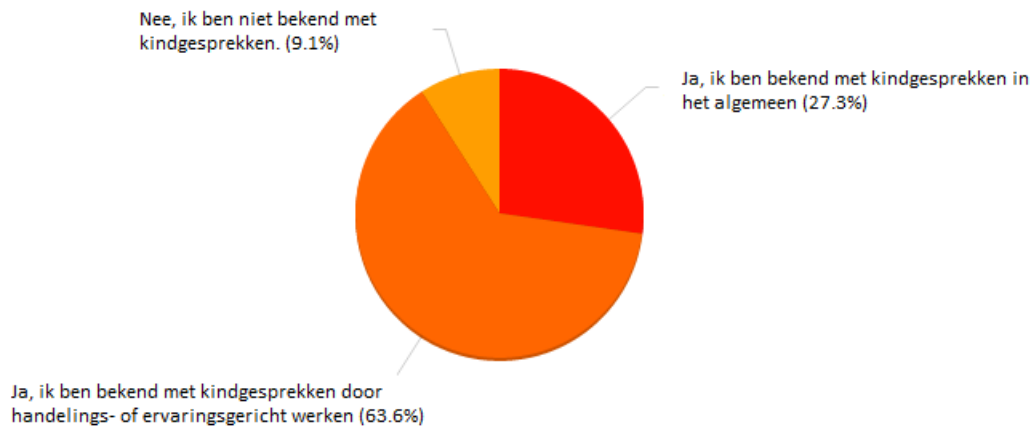
- *Wat is uw huidige functie?*

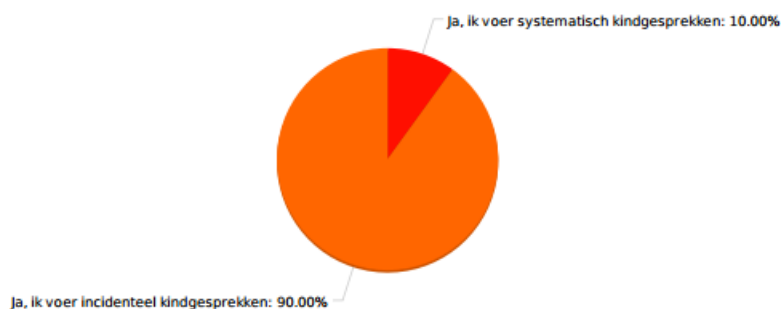
- *Bent u een man of een vrouw?*

- *Bent u bekend met kindgesprekken?*

- Voert u kindgesprekken?

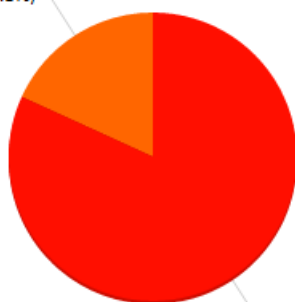
- Wat is de hoofdrede(n) dat u wel/ geen kindgesprekken voert?

- Om kinderen deelgenoot/eigenaar te maken van de doelen die we willen behalen.
- Ik heb hier geen vaste momenten voor ingepland in mijn klassenmanagement. Wanneer in denk dat er een reden is tot een kindgesprek, plan ik deze in met een aantal kinderen. Meestal gaat dit over gedrag of over persoonlijke situaties.
- tegenvallende prestaties en daarbij mijn geloof in het kunnen van het kind te willen vertellen.
- Ik voer kindgesprekken om erachter te komen wat er bij het kind speelt en waarom hij/zij het juist op die manier doet
- Tijdens mijn stage uitgevoerd. Nu invalkracht dus is nog niet aan de orde geweest
- We zijn deze aan het invoeren. We hebben een bijeenkomst gehad m.b.t. kindgesprekken van Cedin en gaan dit in de toekomst uitbouwen. We zien de meerwaarde in het opbouwen van het eigenaarschap van kinderen m.b.t. hun eigen ontwikkeling.
- Geen structurele gesprekken vanwege tijdgebrek
- Als een kind boos is, als kinderen ruzie hebben, als een kind vooruitgang maakt. Ook voer ik elke week op stage leergesprekken met één leerling
- Ik wil graag weten wat er in een kind omgaat. Hoe beleeft een kind de opdracht, wat vindt hi of zij moeilijk en waarom.
- Ik houd zeer regelmatig gesprekken met mijn leerlingen. Dit kan over van alles gaan: zowel didactisch als pedagogisch of n.a.v. een voorval of gebeurtenis. De gesprekken kunnen individueel, in groepjes of klassikaal plaatsvinden.
- Om achter de onderwijsbehoeften van mijn kinderen te komen. Ook met een bepaald gesteld doel voor de leerling zelf.

Op deze vraag worden verschillende antwoorden gegeven. Er komt met name naar voren dat leerkrachten leerlingen willen betrekken bij hun eigen ontwikkeling en deelgenoot willen maken van hun eigen doelstellingen. Ook willen leerkrachten meer inzicht krijgen in de kinderen.

- Voldoen kindgesprekken aan uw verwachtingen?

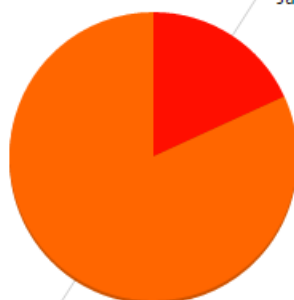
Nee, kindgesprekken voldoen niet aan mijn verwachtingen (81.8%)

Ja, kindgesprekken voldoen niet aan mijn verwachtingen (18.2%)

- Heeft u twijfels over de bruikbaarheid van kindgesprekken?

Ja, ik heb twijfels over de bruikbaarheid: 18.18%

heb geen twijfels over de bruikbaarheid: 81.82%

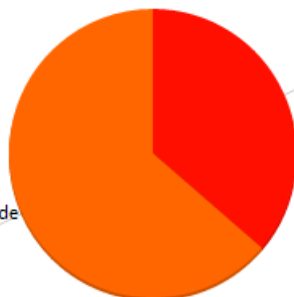
- Ervaart u kindgesprekken als een toegevoegde waarde voor de lespraktijk?

Ik ervaar kindgesprekken als een toegevoegde waarde (100%)

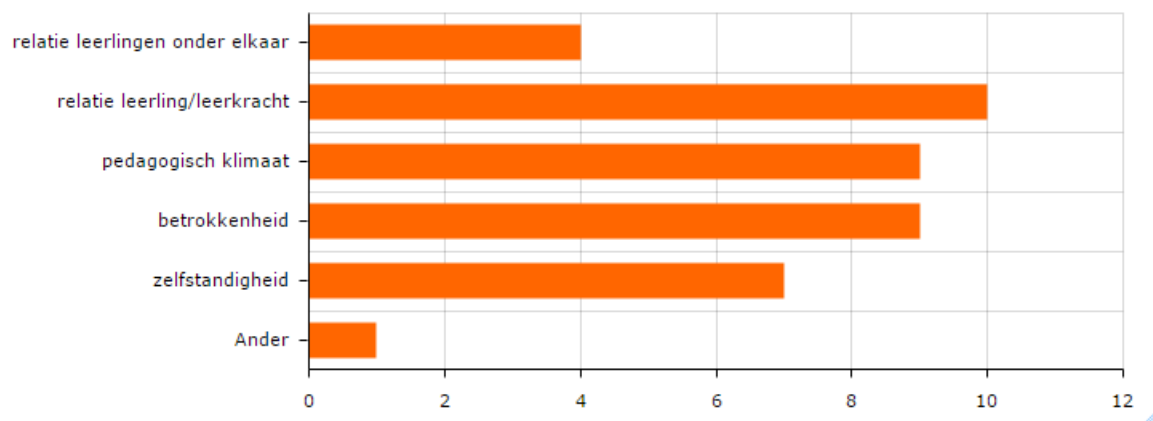
- Vindt u dat kindgesprekken de relatie tussen leerkracht en leerling bevordert?

Ja, weet dit uit eigen ervaring. (36.4%)

Ja, ik denk dat dit bevorderlijk is voor de relatie tussen leerlingen en leerkracht (63.3 %)

- Het voeren van kindgesprekken heeft een (merkbare) positieve invloed gehad op...

(Anders: Het welbevinden van de leerling)

- Waar voert u kindgesprekken?

- buiten de klas
- In de klas, op kantoor
- in de klas of aparte ruimte
- De kindgesprekken die ik heb gevoerd waren individueel buiten de klas
- In de school
- Diverse plekken. Helaas nog niet structureel.
- in de personeelskamer
- Op stage
- In de klas
- meestal in de klas, soms op de gang, of zorgkamertje
- Buiten de klas. Als er geen andere mogelijkheid is in de klas tijdens stiltemomenten.

Kindgesprekken worden voornamelijk gevoerd in de klas of op een andere plek in de school.

- Hoe organiseert u het voeren van kindgesprekken?

- Door de klas over te laten aan studenten of zelfstandig te laten werken
 - Wanneer ik als student een kindgesprek wil voeren, staat mijn mentor voor de klas wanneer ik dit doe. Als ik deze mogelijkheid niet had zou ik waarschijnlijk een mogelijkheid zoeken tijdens zelfstandig werken, in de pauze of na schooltijd.
 - na schooltijd, pauze, ok wel eens gewoon tijdens bijvoorbeeld "stillezen"
 - Vanuit een gebeurtenis of opdrachten die kinderen hebben gemaakt en dan open vragen stellen.
 - In overleg met school, en tijdens een rustig moment
 - Op dit moment nog niet structureel.
 - ik plan een moment, stel het kind daar van op de hoogte. ik geef de verwachtingen aan en de tijdsduur
 - De leergesprekken worden voorbereidt. Als er plotseling iets gebeurt, kan het niet worden voorbereidt, het ligt aan de situatie of dit in de klas kan worden gehouden of dat dit op de gang moet worden gedaan.
 - Tijdens de werkles
 - verschillend
 - Sommige ontstaan spontaan (bijv. n.a.v. een incident). Soms bereid ik een gesprek thuis voor en spreek dan na schooltijd met de leerling(en).
 - Ik laat het kind het gesprek voorbereiden aan de hand van een plan. We spreken een tijd af en bespreken dit plan om verder te komen in de ontwikkeling. We stellen nieuwe doelen en werken hier samen aan.
- Ik praat met de kinderen in de pauze, na schooltijd of als er iemand anders voor de klas staat. Soms is dit wel lastig in te plannen en is er te weinig tijd voor een gesprek.

Kindgesprekken worden verschillend georganiseerd. Vaak op een rustig moment in de klas (lezen of zelfstandig werken), in een pauze of na schooltijd.

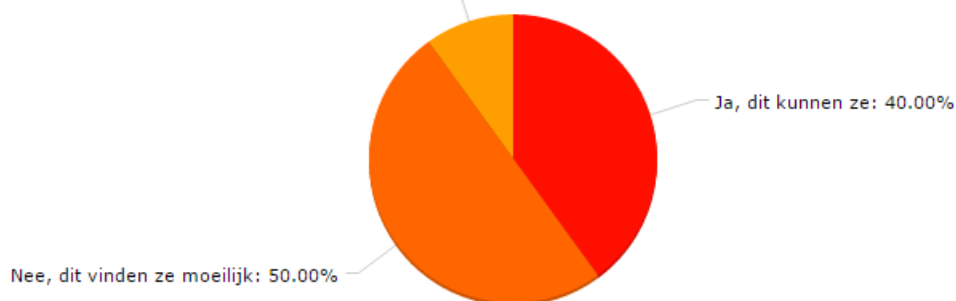
- Wat heeft u (nog) nodig voor het voeren van kindgesprekken?

- Meer tijd.
Goed format
Goede planning
- Ik heb alles voor handen wat ik nodig heb.
- heb het idee dat de gesprekken wel goed verlopen.
- Een theoretisch fundament.
- Een eigen klas
- Invoering in mijn system. Uitproberen wat werkt.
- tijd en ruimte
- Weet ik niet
- achtergrondinformatie
soms informatie van medeleerlingen of ouders enz.
soms observatie
- Meer tijd en tijdelijke vervanging voor de klas voor als ik een gesprek wil voeren.

Op deze vraag zijn verschillende antwoorden gegeven. Sommige leerkrachten hebben alles al voor handen, anderen hebben meer tijd, ruimte en theoretische kennis nodig.

- *Kunnen kinderen uit uw groep goed aangeven wat hun onderwijsbehoeften zijn?*

Nee, hier denken ze weinig/niet overna: 10.00%

- *Wat is de rol van het kind in een kindgesprek?*

- Het kind is een "gelijkwaardige" gesprekspartner. We praten samen over de gang van zaken en spreken dingen af. Het kind mag zeggen wat hij/zij daar van vindt.
- Het kind geeft aan waar hij het over wil hebben. Ik stel vragen en het kind krijgt de mogelijkheid om zijn verhaal te doen. Ik vraag ook naar zijn verbeterpunten en we stellen samen doelen op. Ook bekijken we samen hoe we er aan kunnen werken. Veel goede ideeën komen van de kinderen zelf.
- wisselend.
Ik hoop dat ze minstens zoveel aan het woord zijn als ik, maar dat is niet in alle gevallen zo.
- Het kind heeft de hoofdrol en ik probeer door gerichte vragen te stellen erachter te komen wat er bij het kind speelt.
- Aangeven hoe hij of zij er over denkt
- Aangeven hoe zij ervaren dat hun ontwikkeling gaat. Ook wat daarin belemmerende en bevorderende factoren zijn.
- persoonlijke inbreng. gesprek is deels kindvolgend
- De belangrijkste rol, het gaat in het kindgesprek om het kind.
- leerkracht heeft sturende functie, kind wordt serieus genomen.
- Het kind geeft zelf de mogelijkheden aan en heeft zelf een bijdrage in de verbetering van zijn eigen ontwikkeling. Het kind krijgt de kans om zelf problemen en oplossingen te geven.

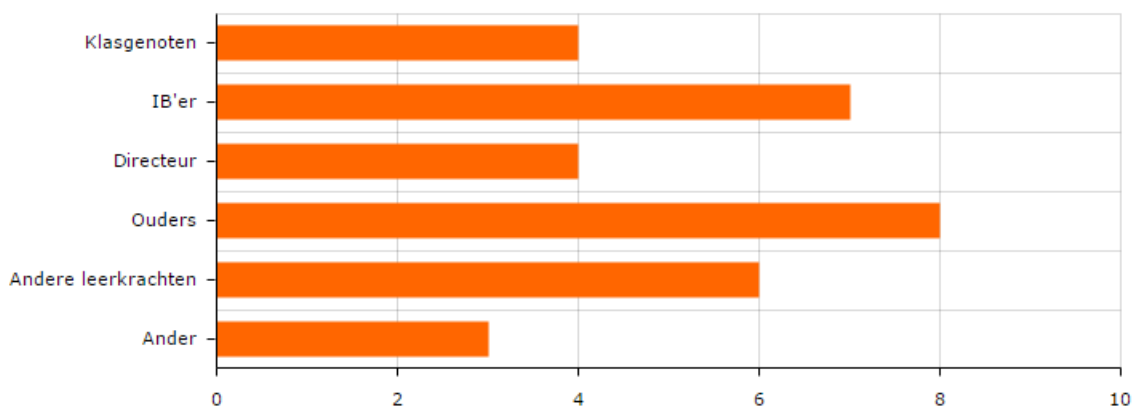
Kinderen spelen verschillende rollen in het voeren van een kindgesprek, maar altijd staat het kind centraal. Het kind wordt naar zijn mening gevraagd en heeft een belangrijke rol in het verloop van het gesprek. Het verschil tussen de verschillende gesprekken is dat in het ene gesprek de leerling gevraagd wordt naar zijn mening, terwijl in een ander gesprek de leerling het hele gesprek bepaald.

- *Maakt u een plan/ document naar aanleiding van het kindgesprek?*

- Ik maak notities en evalueer dat in het volgende gesprek
- wisselend: meestal geen verslag, maar soms stellen we een doel en die schrijf ik in de klassenmap en leerlingen map. Dit wordt dan regelmatig geëvalueerd.
- Een plan voor verder handelen.
- notitie in L.V.S. Soms verslag naar IB'er, contact met ouders

- *Wie zijn er (naast de leerkracht en het kind) betrokken voor, tijdens of na het kindgesprek?*

- Na de gesprekken geef ik een korte samenvatting in het team.
- stagiaire
- moeilijk in te vullen. Wie er bij betrokken zijn, is altijd afhankelijk van de aard/onderwerp van het gesprek.

Er wordt aangegeven dat in verschillende situaties, verschillende mensen betrokken worden. Een algemene conclusie die kan worden getrokken is dat ouders en de IB'er vrijwel altijd betrokken worden bij de gesprekken.

- *Wat is voor u het vervolg op een kindgesprek?*

- Na een half jaar een volgend gesprek om te kijken of de doelen behaald zijn of dat we op de goede weg zijn
- Een kind werkt zelfstandig aan de doelen. Regelmatig evalueren we kort tussendoor hoe het gaat. In een later afgesproken moment evalueren we het doel. Het inzicht wat ik krijg over de onderwijsbehoeften van de leerlingen, gebruik om mijn lessen passend te maken
- Observatie, evaluatie, vervolggesprek
- Het was een handelingsplan, maar ik wil er nog meer mee gaan doen.
- Kijken welke handelingen uitgevoerd moeten worden en na verloop van tijd weer terug koppelen
- Dit ligt aan de bevindingen.
- meestal is er geen vervolg vanwege tijdgebrek. er moet iemand zijn die de groep overneemt zodat ik gesprekken kan voeren. Als er niemand extra is, zoals bijvoorbeeld de stagiaire, dan zijn er geen gesprekken
- Bij leergesprekken ga je naar nieuwe doelen kijken. Bij gesprekken die plotseling gevoerd moeten worden door gedrag, gaat het om verbeteringen
- Ook dit is weer verschillend. Het ligt eraan waar het gesprek over ging.
- Het evalueren en verbeteren van de ontwikkeling. Ik vind dat een kindgesprek moet volgen op een kindgesprek. Om te evalueren en nieuwe doelen te stellen.

Er wordt gekeken naar de handelingen en doelstellingen als vervolg op het gesprek. In sommige gevallen worden er vervolggesprekken gepland om terug te koppelen. In andere gevallen wordt er teruggekoppeld in een handelingsplan.

- *Heeft u nog opmerkingen of toevoegingen aan deze enquête?*

- Nee
- nee
- nee.
Zinvol aspect binnen het lesgeven, omgaan met kinderen!
- Nee hoor.
- Ik zie veel voordelen aan het voeren van kindgesprekken.
Ik weet alleen nog niet hoe ik dit structureel ga doen.
- Ik weet dat ze hier op obs Het Swartemeer al een tijdje mee bezig zijn. (Ze betrekken er ook ouders bij.)
- Nee.
- niet
- nee

Geen specifieke opmerkingen.

4.3.2. Interviews

4.3.2.1 Interview met leerkracht

Leerkracht 1: Incidenteel

Deze leerkracht heeft regelmatig gesprekken met zijn leerlingen. Hij kiest ervoor om dit incidenteel te doen en bepaalt zelf wanneer dit nodig is. Zijn reden om kindgesprekken te voeren is om de ontwikkeling optimaal te kunnen bevorderen. Hij probeert ze te betrekken bij hun eigen ontwikkeling. Ook het verbeteren van de relatie tussen leerlingen is regelmatig een onderwerp wat verbeterd kan worden. Het effect op de grote groep is niet zichtbaar merkbaar, omdat de leerkracht altijd deze gesprekken heeft gevoerd. Wel vindt hij de sfeer in de groep gemoedelijk. De betrokkenheid wordt wel bevorderd, maar minimaal, met name door gebrek aan tijd om te reflecteren met de leerlingen. De leerkracht hecht er zeker aan om kindgesprekken schoolbreed in te voeren.

Leerkracht 2: Structureel

Deze leerkracht is begonnen met het voeren van kindgesprekken toen ze op deze school kwam. Hiervoor voerde ze incidenteel gesprekken met kinderen, maar vooral probleemoplossend. Ze voert 3 á 4 kindgesprekken per jaar. Er staat dan een andere leerkracht voor de klas op dat moment. Ze voert de gesprekken om meer inzicht te krijgen in de (onderwijs)behoeften van de leerlingen en hier op in te spelen. Ze probeert kinderen meer inzicht te geven in hun talenten en betrokkenheid te creëren bij haar leerlingen. Het voeren van de gesprekken heeft een positief effect op het sociale klimaat in de groep. Ze geeft aan meer over de kinderen te weten en dat door het voeren van de gesprekken de gespreksvaardigheid vergroot wordt. Kinderen denken meer na over hun eigen gevoelens en

over hun houding in de klas en naar andere kinderen toe. Dit zorgt voor een grote vorm van bewustzijn.

4.3.2.2 Interview met leerling

Leerling 1: Regelmatig kindgesprekken

Deze leerling vindt het leuk op school en heeft veel vrienden waar hij mee speelt. Hij voert met de juf kindgesprekken over wat hij nog wil leren en heeft het vooral over dieren. Ook zegt hij dat hij rekenen moeilijk vindt. Met name om zich er op te concentreren. Hij heeft afspraken gemaakt met zijn juf over wat hij moet doen als het niet goed gaat. Een voorbeeld hiervan is alleen zitten. Deze oplossing heeft hij zelf aangereikt. Hij vindt het erg fijn om met zijn juf te praten over zijn gevoelens en interesses.

Leerling 2: Geen kindgesprekken

Deze leerling heeft vaak moeite met werken. De leerkracht helpt haar vaak tijdens de lessen met deze moeilijkheden. Ze wil graag met haar juf praten, maar durft dat niet aan te geven. Ze wil graag in een ander groepje zitten en vindt het vervelend als kinderen ruzie hebben. Ze denkt dat de juf meestal wel weet hoe ze zich voelt, maar niet altijd.

4.3.3 Observaties

Observatie 1: Eerste kindgesprek

Dit was de observatie van het voeren van een eerste kindgesprek met een leerling. Het ging hierbij om de leerling die geïnterviewd werd voor dit onderzoek als leerling die nog geen kindgesprekken heeft gevoerd.

De leerling gaf meteen aan dat ze het leuk vond om met haar juf te praten. Ze vertelde over hoe het op school gaat, in de pauzes en thuis. De leerkracht stelde gerichte vragen over haar sociale leven. Ze gaf haar het vertrouwen om alles te vertellen. Toen ze vroeg naar dingen die de leerling moeilijk vond, klapte ze dicht. Ze vertelde dat alles goed gaat. Daar prikte de leerkracht door heen en bleef doorvragen. Uiteindelijk kwam naar voren dat de leerling moeite heeft met een leerling in haar groepje en dat ze daar snel door wordt afgeleid. De leerkracht vroeg wat een goede oplossing hiervoor zou kunnen zijn. Ze gaf aan in een ander groepje te willen. Maar de leerkracht gaf aan dat het zelfde probleem zich voor zou kunnen doen in een ander groepje.

Ze kwamen tot de overeenkomst dat de leerling bij de andere leerlingen moest aangeven als het niet goed ging. Over een paar weken kijken ze dan nog een keer hoe het gaat.

De leerling werd bedankt en samen gingen ze terug naar de klas.

Observatie 2: Regelmatig kindgesprekken gehad

Deze leerling heeft regelmatig kindgesprekken gehad. Dit is de tweede met deze leerkracht.

De leerling komt binnen en heeft zijn voorbereidingsformulier klaar. De leerkracht vraagt hoe het gaat op school en de leerling vertelt. Hierna bespreken ze wat de afspraken waren die ze hebben gemaakt tijdens het vorige kindgesprek. Ze evalueren het vorige plan en bespreken het doel. Ze besluiten dat het doel grotendeels gehaald is, maar de leerling geeft aan dat hij er nog wel aan wil werken. Dit heeft hij ook al verwerkt in het nieuwe plan,

samen met een nieuw doel. Dit wordt besproken en de leerling geeft aan hoe hij er aan wil werken en wat de rol van de leerkracht kan zijn. Hij heeft er goed over nagedacht en is er al veel mee bezig geweest. De bijdrage van de leerling overstijgt de bijdrage van de leerkracht en hij neemt de leiding in het gesprek. Als de leerling en de leerkracht het plan hebben doorgesproken sluiten ze het gesprek af en gaan gezamenlijk weer terug naar de klas.

De verschillende onderzoeksinstrumenten hebben geleid tot conclusies die te gebruiken zijn om de deelvragen van dit onderzoek te kunnen beantwoorden. Ze geven een wisselend, maar toch duidelijk beeld van het gebruik van kindgesprekken in (met name de bovenbouw van) het basisonderwijs. In het volgende hoofdstuk zijn de resultaten verwerkt in antwoorden per deelvraag.

Hoofdstuk 5: Conclusies en aanbeveling

In dit hoofdstuk worden de hoofd- en deelvragen beantwoord aan de hand van het theoretisch kader en de bevindingen die zijn gedaan tijdens het uitvoeren van dit onderzoek. Ook wordt er gereflecteerd op het onderzoek en geef ik mijn mening over de uitkomst.

5.1 Beantwoording van de deelvragen

1. Wat zijn kindgesprekken?

Kindgesprekken zijn doelgerichte gesprekken tussen leerling en leerkracht waarin de leerkracht achterhaalt wat de leerling nodig heeft. Dit gebeurt door te praten met de leerling. Een kindgesprek wordt gevoerd aan de hand van een gericht doel. Wat het doel is, is afhankelijk van de leerling en kan met elk onderwerp te maken hebben. Kinderen kunnen zich beter ontwikkelen wanneer zij zelf weten wat hun probleem is, wat er aan gedaan kan worden en wat zij zelf kunnen doen. Er wordt dan een actievere houding van hun verwacht en dit geeft betere resultaten. Kindgesprekken dienen er onder andere voor om kinderen meer inzicht te geven in hun eigen kunnen en deze te kunnen verwoorden. Wanneer kinderen zelf betrokken zijn bij hun plan, zullen ze het ook meer zien als hun doel. Je betreft ze bij hun ontwikkeling. Door deze gesprekken met kinderen te voeren kan een leerkracht achterhalen hoe een kind zich voelt of waarom hij zich op een bepaalde manier gedraagt. Zo begrijpen leerkrachten de leerlingen beter en krijgen ze meer zicht op wat leerlingen nodig hebben en kunnen ze de onderwijsbehoeften identificeren. Veel leerlingen blijken zelf aan te kunnen geven wat hun onderwijsbehoeften zijn. Ook kunnen ze vaak aangeven wat hieraan gedaan kan worden door hen zelf of door de leraren. Hiervoor is samenwerking en afstemming met de leerkracht cruciaal. Door zoveel mogelijk uit het kind te laten komen, is hij meer betrokken bij zijn eigen leerproces en bij zijn eigen resultaten. De gesprekken zijn onderdeel van de cyclus voor handelingsgericht werken. Bij handelingsgericht werken ligt het accent op het samenwerken en actief zoeken naar de sterke kanten van leerlingen. Vanuit de onderwijsbehoeften kunnen de leerling en de leerkracht afspraken maken over de doelen van de leerling en hoe ze daar aan gaan werken. De leerkracht staat volledig open voor de eigen ideeën van de leerling. De leerling wordt door de leerkracht gezien als expert van zijn eigen situatie.

Het is belangrijk dat een leerkracht kennis heeft van verschillende gesprekstechnieken en deze ook op een juiste manier kan toepassen. Gesprekstechnieken tijdens een kindgesprek zijn andere dan tijdens kennisoverdracht. Er moet voldoende rekening gehouden worden met het kind en gezorgd worden dat deze de touwtjes in handen houdt tijdens het bespreken van het probleem.

2. Welke aspecten zijn belangrijk in de relatie met het kind en op welke manieren worden deze bevorderd door het voeren van kindgesprekken?

Zowel vanuit de theorie als vanuit de praktijk kwam naar voren dat door kindgesprekken te voeren met de leerlingen, worden zij actief betrokken bij zijn eigen ontwikkeling. De leerkracht kan met een goed gesprek achter de visie van het kind komen en zien hoe hij situaties beleeft. Hij leert de onderwijs behoeften van het kind kennen.

Voor een goed kindgesprek is bij aanvang al een goede relatie tussen leerling en leerkracht nodig. Deze wordt door nog meer bevorderd als de gesprekken op een goede manier worden gevoerd. De leerkracht kan aan de leerling laten zien dat deze vertrouwen heeft in zijn kunnen en oprecht geïnteresseerd is in zijn ideeën. Door afspraken te maken en deze na te leven krijgen kind en leerkracht vertrouwen in elkaar. Het delen van een succesmoment zorgt voor betrokkenheid en is bevorderlijk voor de relatie met zowel kinderen als leerkracht.

Een goede relatie is gebaseerd op wederzijds vertrouwen. De leerkracht moet laten zien dat hij het kind vertrouwt in zijn ontwikkeling en groei. Op basis van wederzijds vertrouwen kan de leerkracht het kind meer ruimte en verantwoordelijkheid geven. Belangrijk is dat hij de kinderen daarin steunt. Door middel van het voeren van kindgesprekken kan de leerkracht laten zien dat hij vertrouwen heeft in de leerling en dat het belangrijk is hoe hij zich voelt. Door het stellen van vragen en het kind zijn eigen visie op zijn leren te laten inzien en uitleggen, helpt de leerkracht in de ontwikkeling van houding en betrokkenheid. Door goed naar kinderen te luisteren kan de leerkracht in samenwerking met het kind de onderwijsbehoeften achterhalen.

De leerkracht geeft aan dat hij en de leerling even belangrijk zijn in het gesprek. De leerling en leerkracht zijn partners en het is belangrijk dat een kind dat voelt. Niet alleen in het gesprek, maar ook in de ontwikkeling van het kind. Ze hebben alleen hebben verschillende verantwoordelijkheden. De leerling wordt opener wanneer hij voelt dat hij in vertrouwen wordt genomen en verantwoordelijkheid krijgt voor zijn eigen acties. Wanneer de kinderen voldoende verantwoordelijkheid krijgt en in balans is, kan het zich optimaal ontwikkelen. Alleen dan zal hij zich openstellen en vertellen wat zijn echte behoeften zijn, in plaats van sociaal wenselijke antwoorden.

Uit de enquête is gebleken dat een groot deel van de leerkrachten denkt dat kindgesprekken bevorderlijk zijn voor de relatie tussen de leerling en leerkracht, maar dit nog niet zelf ervaren heeft. Een kleiner deel weet dat kindgesprekken een goede invloed hebben op de relatie met de leerling. Een conclusie die hieruit getrokken kan worden is dat een merkbare betere relatie ontstaat wanneer er meerdere kindgesprekken worden gevoerd met een leerling, of als de leerkracht meer ervaring en kennis heeft van het voeren van kindgesprekken. Een conclusie die al eerder in de theorie naar voren kwam.

Leerkrachten met wie gesproken is voor dit onderzoek, geven duidelijk aan dat het voeren van kindgesprekken veel verschillende doelen kan hebben. Een van deze doelen kan zijn het bevorderen van de relatie van kinderen met de leerkracht of met

mede leerlingen. In dit geval wordt er gericht gekeken naar het onderwerp 'relatie met de leerling', terwijl het normaal een proces is wat geleidelijk verbeterd. Wanneer relatie het hoofdonderwerp van een kindgesprek is, gaan de leerkracht en het kind bewust met dit onderwerp aan het werk, met (meestal) snellere resultaten. De resultaten kunnen gevonden worden in gedrag, en worden opnieuw bekeken in het volgende gesprek tijdens het reflecteren.

3. Welke afspraken en richtlijnen zijn er gemaakt voor het voeren van kindgesprekken en hoe worden deze toegepast voor, na of tijdens een gesprek.

Kindgesprekken blijken het beste te werken als ze systematisch terugkomen. Dit betekent niet dat er elke week een gesprek gevoerd moet worden, maar dat dit een aantal keer per jaar terug moet komen om de resultaten te bespreken en nieuwe doelen te stellen. Er zijn echter nog zeer weinig leerkrachten die systematisch kindgesprekken voeren. Vaak omdat ze hier geen tijd voor hebben. Wel voeren veel leerkrachten incidenteel gesprekken. Deze gesprekken kunnen over van alles gaan. Zowel didactisch of pedagogisch als naar aanleiding van een voorval of gebeurtenis.

Uit dit onderzoek blijkt dat weinig leerkrachten twifelen aan de bruikbaarheid van kindgesprekken. Er zitten veel voordelen aan voor een leerkracht. Het vergt een korte voorbereiding, maar de resultaten zijn de investering zeker waard. Een goed kindgesprek bevat, zoals elk gesprek, structuur. Het begint met een inleiding, er volgt een kern en er wordt afgesloten. Ook wordt er gewerkt met een plan.

Wat wel opvallend is, is dat er wel leerkrachten zijn waarvan de kindgesprekken niet voldoen aan hun verwachtingen. Dit zou kunnen komen doordat leerkrachten te weinig kennis hebben, onervaren zijn of kindgesprekken incidenteel voeren. De achtergrond van deze leerkrachten zijn onbekend.

Voor het gesprek:

Vanuit de theorie is naar voren gekomen dat de leerling waarmee de leerkracht een kindgesprek gaat voeren, zich voorbereid op het gesprek. Hij krijgt een paar dagen de tijd om na te denken over wat hij wil bespreken. In de praktijk komt echter naar voren dat dit niet altijd gebeurt. Leerkrachten plannen weinig kindgesprekken in en bereiden kinderen hier niet tot weinig op voor.

- Inleiding: Tijdens de inleiding geeft de leerkracht aan waarom ze een gesprek voeren en wat er van de leerling verwacht wordt in het gesprek. Als er al een eerder gesprek heeft plaatsgevonden wordt er gereflecteerd op de doelen die in dit gesprek zijn gesteld.

- Kern: Er wordt besproken hoe het nu gaat, wat de leerling wil leren, wat de nieuwe doelen kunnen zijn en er wordt overlegd hoe daar aan gewerkt gaat worden. De leerkracht stelt veel vragen en vraagt naar details over de leerling. Een positieve benadering hierbij is belangrijk. Feedback van de leerkracht kan de hele houding van

de leerling bepalen. Het is daarom belangrijk dat de leerkracht succesgerichte feedback geeft.

De leerling heeft het gesprek voorbereid en vertelt hoe hij vindt dat het gaat op school en hoe het nog verbeterd zou kunnen worden. In samenwerking met de leerkracht en eventueel met de ouders.

Door het herhalen van de reactie of het verhaal van het kind, en het verzoeken om meer informatie weet de leerkracht zeker dat hij de juiste informatie doorkrijgt en het niet verkeerd begrijpt. Hiermee krijgt hij meer gedetailleerde informatie.

- Slot: Aan het eind van het gesprek wordt het gesprek kort samengevat, wordt een conclusie getrokken en worden samen nieuwe doelen gesteld. Het is belangrijk dat de leerkracht herhaalt wat de leerling vertelt, om duidelijkheid te creëren en misverstanden te voorkomen.

Wanneer de doelen opnieuw gesteld zijn, wordt besproken hoe er aan gewerkt gaat worden. Er kan voor gekozen worden om dit te verwerken in een kindplan.

Er wordt een nieuwe afspraak gemaakt voor een vervolg gesprek en de leerkracht eindigt met een compliment. Het is erg belangrijk dat het gesprek een positieve ervaring was voor het kind.

Tijdens het gesprek:

De rol van het kind is duidelijk bepaald in een gesprek. Kinderen worden in alle gevallen als gelijkwaardig beschouwd. Er wordt gepraat over de gang van zaken en er worden dingen afgesproken.

Leerkrachten uit de praktijk geven aan dat de gesprekken grotendeels kindvolgend zijn. De leerkracht probeert elke leerling zo veel mogelijk te betrekken, maar bij elk kind is dit anders. Het kind krijgt de kans om aan te geven hoe het gaat en wat belemmerende en bevorderende factoren in de ontwikkelingen zijn. Ook krijgen ze de kans om te komen met oplossingen en ideeën. Deze worden door elke leerkracht serieus genomen.

Gebruik kindplan:

Kindplan is een optie die vanuit de theorie aangereikt wordt in het werken met kindgesprekken, maar uit de enquête is gebleken dat deze niet vaak gebruikt wordt. Maar 30% maakt gebruik van een kindplan. Nogmaals 30% maakt helemaal geen plan. De overige 40% legt de resultaten van een kindgesprek vast op een andere manier. Voorbeelden die voorbij kwamen waren verslagen van de leerkracht, notities in de klassenmap of Leerling Volg Systeem (LVS), of een eigen plan voor verder handelen. Behalve het kindplan gaan al deze documenten uit van de leerkracht.

4. Op welke manier heeft het gebruik van kindgesprekken invloed op het klassenmanagement van de leerkracht en het pedagogische klimaat in de groep?

Klassenmanagement:

Het doel van een kindgesprek hangt af van de leerling. Er worden afspraken gemaakt met individuele leerlingen over de betreffende onderwijsbehoefte. Maar een algemeen doel van de kindgesprekken is het bewust maken van de leerling over zijn

eigen ontwikkeling en het zelfstandiger worden. Het resultaat hiervan zal zijn dat kinderen (op lange termijn) meer vrijheid en verantwoordelijkheid aankunnen, waardoor het klassenmanagement van de leerkracht aangepast moet worden. Er is een groot verschil voor een leerkracht tussen kinderen die zelfstandig werken of kinderen die aan de hand door de stof geleid moeten worden. Dit vergt verschillende mate invulling en indeling van de groep. Ook de invloed van het pedagogisch klimaat is van grote invloed op het klassenmanagement.

Om kindgesprekken in te passen in de dagelijkse routine, vraagt ook om een aanpassing in je planning. Sommige leerkrachten zien er vanaf vanwege de extra tijd en moeite die het in hun ogen kost. Dit ondanks dat het organiseren van kindgesprekken weinig voorbereiding kost en het veel oplevert. Het voeren van kindgesprekken moet worden gezien aan een investering in het kind. Zowel als voordeel voor de leerkracht als het kind.

Pedagogisch klimaat:

Door met kinderen in gesprek te gaan over de omstandigheden in de klas en hun bijdrage bespreekbaar te maken, denken kinderen na over hun eigen vaardigheden en situatie. Door kinderen bewust te maken van de situatie in de groep en hoe deze verbeterd zou kunnen worden en door gericht te vragen naar eigen gedrag en op welke manier deze andere kinderen beïnvloed, wordt het kind zich bewust van zijn eigen gedrag en de invloed die het heeft op de groep. Sommigen meer dan anderen. Door met de kinderen doelen te stellen en ze hier op te wijzen kan door samenwerking en bewustwording het pedagogisch klimaat bevorderd worden.

Uit het onderzoek is gebleken dat een groot deel van de leerkrachten dat kindgesprekken voert, heeft merkbaar verschil gemerkt in het pedagogisch klimaat in de groep. Dit blijkt uit de enquête die is uitgevoerd naar aanleiding van dit onderzoek. Met name heeft het een positieve invloed gehad op het gedrag van de leerlingen. Door de bewustwording van zichzelf en van de andere leerlingen, houden kinderen meer rekening met elkaar. Ook het welbevinden van de leerlingen is merkbaar beter geworden.

5. Op welke manier draagt het voeren van kindgesprekken bij aan de kennis van de leerkracht over de leerling en het zicht op diens onderwijsbehoeften?

De hoofdreden van een kindgesprek is voor een leerkracht er achter komen wat er in het hoofd van een kind omgaat en wat de onderwijsbehoeften zijn. Door in de klas te observeren en leerlingenwerk te bekijken komt een leerkracht al ver met het vaststellen van de onderwijsbehoeften. Door in gesprek te gaan met de leerlingen en deze zijn verhaal te laten doen, leert de leerkracht het kind nog beter kennen en krijgt hij nog meer zicht op wat het kind nodig heeft om zich optimaal te ontwikkelen. Een kind weet zelf wat het beste voor hem is. Hij is een expert over zijn eigen ontwikkeling, maar vaak vinden ze dit moeilijk om te verwoorden. De woordenschat die nodig is om de onderwijsbehoeften te beschrijven wordt door het voeren van regelmatige kindgesprekken ontwikkeld.

Leerkrachten geven aan dat de hoofdredenen van het voeren van kindgesprekken is om kinderen meer te betrekken bij hun ontwikkeling en om de onderwijsbehoeften te achterhalen.

Door een open gesprek waarbij de leerkracht de leerling laat praten en open vragen stelt, komt het meeste naar boven in de leerling. Wanneer de leerling zich op zijn gemak voelt zal hij zich sneller openstellen. Een goede relatie met de leerkracht is hierbij erg belangrijk.

Door het gesprek systematisch te laten terugkomen zal het kind bekend raken met de situaties en er gemakkelijk mee om kunnen gaan. De leerkrachten krijgen meer inzicht in de leerling wanneer er regelmatig een gesprek plaats vindt waarbij de doelen worden besproken en geëvalueerd. Dit wordt aangegeven in de gesprekken met de leerkrachten die meewerkten aan dit onderzoek.

6. Wat kunnen de gevolgen zijn van het voeren van kindgesprekken op de individuele leerling?

Er zijn veel positieve invloeden die kindgesprekken kunnen hebben op individuele leerlingen. Op verschillende gebieden worden de ontwikkelingen bevorderd.

- Onderwijsbehoeften: Aan de hand van de kindgesprekken kan een leerkracht beter inspelen op de onderwijsbehoeften van de leerling. Hij neemt meer kennis van de leerling en kan deze beter helpen in zijn ontwikkeling.

- Gespreksvoering: Door kinderen te vragen naar hun mening en ze te laten verwoorden wat zij vinden, gaan ze beter nadenken over oplossingsgericht werken. Ze denken na over hun handelen en leren dit te communiceren naar de leerkracht. Ze ontwikkelen de vaardigheden om hun eigen gevoelens, vaardigheden en behoeften te verwoorden naar anderen. Een betere vorm van communicatie en vergroting van de woordenschat is hier een gevolg van.

- Doel: Door kindgesprekken leren kinderen te werken aan een doel op langere termijn die gebaseerd is op hun eigen behoeften. Voor elk kind zullen de doelen anders zijn, omdat elk kind aan andere behoeften heeft. Ze stellen deze doelen zelf en zijn zo zelf betrokken bij hun eigen ontwikkeling.

- Initiatief: In kindgesprekken wordt er van kinderen verwacht dat ze initiatief nemen. Er wordt van ze gevraagd om na te denken over hun eigen vaardigheden, wat goed gaat en wat ze nog willen verbeteren. Er wordt dan besproken hoe de leerling aan zijn verbeterpunt kan werken. Uit de enquête blijkt dat kinderen er nog veel moeite mee hebben om hun eigen vaardigheden te verwoorden en oplossingen te bedenken voor de problemen.

- Betrokkenheid: Wanneer kinderen een goede betrokkenheid hebben bij hun eigen ontwikkeling heeft dit invloed op vele andere factoren. Ze zijn zich vaak bewuster van zichzelf, hebben een beter welbevinden en er heerst een goed pedagogisch klimaat in de groep. Deze factoren hebben allemaal invloed op elkaar. Door kindgesprekken te voeren geef je als leerkracht een kind meer inzicht in zichzelf. Dit door de juiste vragen te stellen en af en toe suggesties te geven waar een kind zich in kan vinden.

- Communicatie: Een goede communicatie met de leerkracht en leerlingen is cruciaal voor de relatie. Een kind moet een goede woordenschat hebben en kennis van zichzelf om een leerkracht te vertellen hoe hij zich voelt. Ook moet er een goede band van vertrouwen zijn om deze relatie in stand te houden. Het is daarom belangrijk dat een leerling weet wat een leerkracht van hem verwacht en andersom. Dat dit op een duidelijke manier naar elkaar gecommuniceerd wordt is belangrijk. Tijdens het voeren van kindgesprekken wordt er door leerkracht en leerling duidelijk en eenduidig met elkaar gecommuniceerd over de behoeften van een kind. Bij jonge kinderen is dit soms nog lastig, maar naarmate er meer gesprekken gevoerd worden, zal het zowel voor de leerkracht als voor de leerling steeds gemakkelijker worden om aan te geven wat hij of zij wil vertellen.

- Relatie met leerkracht: Het woord relatie is nu al een paar keer aangegeven. Dit komt omdat er zoveel factoren belangrijk zijn bij het ontwikkelen en onderhouden van een relatie. Met name communicatie en vertrouwen zijn belangrijke factoren. Door als leerkracht een kindgesprek te voeren en te laten zien dat hij het kind vertrouwt, erkent en zo goed mogelijk wil helpen, ontstaat een betere band. Dit laat een leerkracht in de klas ook zien, maar tijdens een één op één gesprek heeft de leerkracht meer oog voor de individuele leerling.

- Relatie met leerlingen: De relatie van leerlingen onderling zal verbeteren, omdat de individuele leerling zich beter ontwikkelt. Bewustwording van zichzelf en de leerlingen om zich heen is wat de leerling beter laat functioneren in een groep. Dit zal vooral op langere termijn zichtbaar worden.

Relatie en omgaan met andere leerlingen kan ook een doel van een kindgesprek zijn. Bijvoorbeeld als kinderen vaak ruzie hebben. Kinderen zullen op deze manier meer bewust omgaan met de andere kinderen en de relatie zal op kortere termijn verbeteren, mits de kinderen hier oprecht bij betrokken zijn.

- Reflectie: Een van de eerste onderwerpen die in een kindgesprek besproken wordt is hoe het al gaat en of de doelen van de vorige keer behaald zijn. Kinderen moeten reflecteren op hun gedrag en op hun eigen handelen. Dit doen ze door terug te kijken naar hun eigen handelen en zich bewust te zijn van hun eigen acties. Ook werkt reflecteren alleen als kinderen eerlijk zijn naar de leerkracht en naar zichzelf. Als er goed gereflecteerd wordt door de leerling, zal het stellen van nieuwe doelen gemakkelijker gaan.

Bij de beantwoording van deze deelvraag is uitgegaan van zowel de theorie als de resultaten van de verschillende onderzoeksinstrumenten, uitgevoerd om dit onderzoek mogelijk te maken.

7. Wat kunnen de effecten zijn van het voeren van kindgesprekken op de groep?

Uit resultaten van verschillende onderzoeksmethoden is gebleken dat kindgesprekken op lange termijn invloed kan hebben op het sociale klimaat in de groep. Wanneer kinderen een goed contact hebben met de leerkracht en met de andere kinderen in de klas, is dit bevorderlijk voor de sociaal-emotionele ontwikkeling en direct bevorderlijk voor het pedagogisch klimaat in de groep. Het effect dat kindgesprekken heeft een positief effect op de relatie van de leerkracht met de groep.

Het effect van kindgesprekken op de totale groep zal niet meteen zichtbaar zijn. Pas op langere termijn zal er een merkbaar verschil zijn wanneer kinderen langer bezig zijn met zichzelf en bewust zijn van hun gedrag.

8. Wat is de bruikbaarheid van het voeren van kindgesprekken voor de leerkracht?

Uit de uitgevoerde enquête bleek dat sommige leerkrachten toch nog twijfelen aan de bruikbaarheid van kindgesprekken. Bij sommigen bleek zelfs dat ze de resultaten vonden tegenvallen.

Maar uit de meeste antwoorden bleek dat er veel voordelen voor de leerkracht bijzaten. Doordat de leerkrachten meer in gesprek gaan met kinderen, krijgen ze meer kennis en inzicht over de kinderen. Deze inzichten gebruikt een leerkracht om de onderwijs behoeften van het kind te formuleren en zijn onderwijs zo aan te kunnen passen om zo volledig mogelijk te voldoen aan de ontwikkelingen van het kind.

Kindgesprekken voeren is voor leerkrachten een manier om op een gemakkelijke en snelle manier om in gesprek te gaan met kinderen en om erachter te komen wat de kinderen bezig houdt en wat ze dwars zit. Het vergt van een leerkracht wel bepaalde vaardigheden om een kindgesprek optimaal te benutten. De communicatieve vaardigheden van een leerkracht moeten bijvoorbeeld erg goed zijn. Er moeten goede open vragen gesteld worden aan de leerling en deze moet zich op zijn gemak voelen. Bepaalde situaties moeten vermeden worden.

Toen deze vraag gesteld is aan leerkrachten kwam er naar voren dat leerkrachten de leerlingen meer inzicht willen geven in hun eigen handelen. Zo wordt de leerling meer betrokken bij de stof en bij de manier van werken. Door de afspraken die gemaakt worden weet de leerling wat er van hem verwacht wordt en weet de leerkracht wat er van hem verwacht wordt.

Ook is er duidelijk verbetering gemerkt in het contact met kinderen. Kinderen weten dat de leerkracht geïnteresseerd is in hun verhaal en komen sneller naar hem toe met problemen of situaties.

9. Hoe wordt er gereflecteerd met het kind (op basis van een vorig kindgesprek) en op welke manier wordt dit verwerkt?

Leerkrachten reflecteren verschillend op de kindgesprekken. De een op een uitgebreidere manier dan een ander.

Uit de enquête is gebleken dat leerkrachten regelmatig aandacht besteden aan het reflecteren. Meestal wordt er tussendoor besproken hoe het gaat met de doelen. Bij een volgend kindgesprek worden de gestelde doelen uitgebreid gereflecteerd. Er wordt besproken wat het doel is, hoe de leerling er aan gewerkt heeft en hoe hij vindt dat het gaat. Daarna wordt een vervolg afgesproken. Er wordt gekeken of de

leerling verder gaat werken aan hetzelfde doel of dat er een nieuw doel afgesproken moet worden.

Sommige leerkrachten reflecteren weinig. Ze verwerken de doelen die gesteld zijn in een handelingsplan en reflecteren deze als er op het handelingsplan gereflecteerd moet worden.

Ook worden er regelmatig incidentele gesprekken gevoerd waarop geen vervolg wordt gepland. Er worden wel afspraken gemaakt, maar er wordt niet teruggekoppeld. Dit soort gesprekken zijn geen volledige kindgesprekken, maar er worden wel doelen gesteld en afspraken gemaakt die vragen om terugkoppeling en reflectie. Dit wordt vaak niet gedaan, waardoor kinderen snel geneigd zijn om deze afspraken te vergeten of negeren.

Een probleem voor leerkrachten is soms tijd. Wanneer er geen vervanging is om voor de klas te staan, zijn er vaak geen vervolggesprekken. Er wordt dan niet teruggekoppeld. Dit is erg jammer en zorgt ervoor dat de achterliggende gedachten van kindgesprekken verloren gaat.

5.2 Beantwoording van de onderzoeksvraag

Hoe kunnen leerkrachten van het basisonderwijs in de midden en bovenbouw kindgesprekken inzetten in hun klassenmanagement en welke opbrengsten geeft dit op de dagelijkse gang van zaken en op langere termijn?

Uit dit onderzoek is gebleken dat kindgesprekken veel zinvolle opbrengsten en uitkomsten hebben voor zowel de leerling als de leerkracht.

Voor leerkrachten kan het moeilijk zijn om kindgesprekken in te passen in hun klassenmanagement. Een aspect dat elke keer weer naar boven komt is tijd. Leerkrachten vinden vaak geen tijd om kindgesprekken in te voeren in hun planning. Ook het extra werk die leerkrachten denken dat het kost houdt hen tegen er tijd voor uit te trekken.

Er zijn genoeg leerkrachten die laten zien dat het wel mogelijk is om kindgesprekken in te passen in het klassenmanagement en dat het ook positieve effecten heeft op de organisatie hiervan.

Het indelen van kindgesprekken in de tijdsplanning is voor elke leerkracht anders. Sommigen voeren de kindgesprekken in de pauze of na schooltijd, anderen voeren de gesprekken gewoon in de klas of zijn tijdelijk uit de klas terwijl er een andere leerkracht of student voor de groep staat. Dit is iets wat een leerkracht voor zichzelf moet uitzoeken.

Een andere verandering die kan ontstaan in het klassenmanagement is het anders organiseren van het onderwijs. Het gesprek dat gevoerd wordt heeft directe gevolgen op de aanpak van de leerkracht. Het is daarom belangrijk dat de afspraken niet verwateren en dat ze regelmatig besproken worden. Evaluaties moeten gepland en uitgevoerd worden.

De opbrengsten van kindgesprekken op korte termijn zijn te zien in de directe doelen die gesteld worden tijdens een kindgesprek. Er wordt uitgegaan van de mening en beleving van het kind. De leerling zal in de klas werken aan dit doel en betrokken zijn bij het ontwikkelen van de vaardigheden om dit doel te behalen. Welke invloeden dit heeft op de groep en op

de leerling zelf, is afhankelijk van het onderwerp waar de leerling aan werkt. De leerkracht speelt in op deze onderwerpen en voldoet zoveel mogelijk aan de behoeften van het kind. Deze behoeften kunnen zowel didactisch als pedagogisch zijn. Het klassenmanagement van de leerkracht is ook van grote invloed op het gedrag van de kinderen. Zolang een leerkracht systematisch en transparant werkt, zit er voorspelbaarheid en structuur in de groep.

Op lange termijn zullen er meer verschillend te zien zijn in de groep. De leerkracht speelt voor langere tijd in op de specifieke onderwijsbehoeften van een kind en de kinderen werken aan deze behoeften. Ze zullen veranderen en zelfstandiger worden. Er ontstaat een andere samenstelling in de groep en het pedagogisch klimaat verandert. Dit vergt flexibiliteit van de leerkracht en aanpassing van het klassenmanagement.

Ook de relatie tussen leerkracht en leerling zal merkbaar verbeteren. Als een leerkracht over de juiste gespreksvaardigheden beschikt en laat merken dat hij een kind accepteert en respecteert, zal dit leiden tot een wederzijds vertrouwen en een vergroting van de zelfstandigheid en competentie van de leerlingen (de primaire basisbehoeften van een mens). De meest wezenlijke aspecten van de relatie die de leraar met de kinderen van de groep moet leggen zijn authenticiteit, inlevingsvermogen, vertrouwen, gezag en respect. De leerkracht laat zien dat hij vertrouwen heeft in een kind en speelt hier vooral een begeleidende rol. Dit zal het kind brengen naar een hogere staat van zelfstandigheid.

De communicatie binnen een klas bepaalt het welzijn van de leerkracht en de leerlingen. Door aandacht aan leerlingen te schenken en hem positief te benaderen, weet een leerling dat hij betekenis heeft. Dit is erg belangrijk voor een kind en is een van de basisbehoeften

5.3 Reflectie en eigen mening

Ik vond het begin moeizaam om op gang te komen, maar na het literatuuronderzoek en het opstellen van de hoofdvraag en de deelvragen, verliep het onderzoek eigenlijk vrij soepel. Het moeilijkste was het uitzoeken van het onderwerp en een duidelijke onderzoeksvraag en deelvragen formuleren. Het opzetten van het onderzoeksplan was een groot deel van het onderzoek.

Het uitvoeren van dit onderzoek is naar mijn mening goed verlopen. De interviews met de leerlingen en leerkrachten waren erg interessant en de antwoorden waren bruikbaar bij het beantwoorden van de deelvragen. Ook de observaties van de kindgesprekken waren verhelderend voor het vormen van mijn conclusie. Wat tegenviel was het aantal mensen dat de online enquête hebben ingevuld. Toch kreeg ik een goed beeld van hoeveel mensen kindgesprekken voeren en op welke manier dit georganiseerd werd.

De uitkomst van het onderzoek vind ik niet verrassend. Kindgesprekken zijn voor sommige mensen een goede manier van werken. Anderen gebruiken liever een andere manier. Er zijn veel positieve kanten aan het voeren van kindgesprekken en ik vind dat dit een grote bijdrage kan leveren aan veel scholen wanneer dit vanaf een jonge leeftijd systematisch wordt ingevoerd. Zo raken kinderen bekend met het voeren van deze gesprekken, weten ze wat er van ze verwacht wordt en wordt het een deel van het systeem.

5.4 Aanbeveling

Zoals ik verwacht had heb ik een erg positief beeld gekregen van kindgesprekken. Ik ben er nog meer van overtuigd om dit in mijn onderwijs toe te gaan passen. Er zijn wel verschillende onderwerpen die van toepassing zijn in het voeren van kindgesprekken en die leerkrachten op verschillende manieren interpreteren. Aan de hand van wat ik gezien heb, heb ik een aantal aanbevelingen geformuleerd.

De documenten die de leerkrachten bijhouden gaan allemaal uit van de leerkracht. Ik geloof dat als je de leerling laat meewerken aan het ontwikkelen en bijhouden van de afspraken en hier verantwoordelijkheid voor geeft, je de betrokkenheid en van het bewustzijn ervan nog meer bevordert.

Uit de conclusies blijkt dat de meeste kinderen het nog moeilijk vinden om hun eigen vaardigheden en moeilijkheden onder woorden te brengen. Vermoedelijk komt dit omdat leerkrachten de kinderen te weinig vragen naar hun mening en ze hier niet genoeg over na laat denken. Een oplossing voor dit probleem zou kunnen zijn, dat er bij de kinderen eerder aangegeven wordt dat er een kindgesprek gevoerd gaat worden, wat het doel is van het gesprek, zodat ze weten wat er van hun verwacht wordt. Ze kunnen hier langer over nadenken en zich beter voorbereiden. Zowel thuis als op school.

Reflectie speelt bij de meeste leerkrachten een matige rol in het begeleiden van het kind en het voeren van kindgesprekken. Er wordt te weinig tijd besteed aan het nadenken over eigen handelen door kinderen. Dat is erg jammer, want reflectie is een belangrijk deel van de ontwikkeling. Tegenwoordig word er steeds meer zelfstandigheid van leerlingen gevraagd. Om dit te bereiken is goede zelfkennis en reflectie nodig. Dit zorgt voor betrokkenheid en inzet. Het is belangrijk dat dit al vroeg geoefend wordt.

5.5 Vervolgonderzoek:

Naar aanleiding van dit onderzoek zijn er verschillende mogelijkheden tot een vervolgonderzoek. Er kan verder ingegaan worden op het pedagogisch klimaat in een groep of op de ontwikkeling van zelfstandigheid van leerlingen wanneer kindgesprekken schoolbreed aangeboden worden.

In dit onderzoek ging het vooral over de invloed die kindgesprekken kunnen hebben op een leerling en een groep. Zelf wil ik verder ingaan op de invloed die het kan hebben op de individuele leerling en hoe ik mijn eigen vaardigheden kan verbeteren om kinderen nog meer te betrekken bij hun ontwikkelingen.

Bronnen

Boeken:

- Cedin Reader (2015), *Kindgesprekken 1 en 2*. Cedin; Emmen
- Deci, E.L. & Ryan, R.M. (2009), *The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and Self Determination of Behavior*, University of Rochester, Department of Psychologie.
- Delfos, M. (2005) *Luister je wel naar mij?*, SWP
- Evelein, F. (2005), *Psychologische basisbehoeften van docenten-in-opleiding*, Utrecht University
- Kelchterman, G. (2012). *De leraar als (on)eigentijdse professional*, Centrum voor onderwijsbeleid; KULeuven
- Pameijer, N.K. (2009), *Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam*. Acco; Leuven
- Van Herpen. M. (2015). *Ik, de leraar*. NIVOZ/Het Kind; Utrecht .
- Stevens. L. (2004). *Onderwijs aan het jonge kind*. NIVOZ/Het Kind; Utrecht
- Visser Y. (2006). *Leraar worden 2*. Esstede B.V.; Heeswijk-Dinther

Internet:

- Jongepier, N. & Struijk, M. (2010) *Zes uitgangspunten voor een goed pedagogisch klimaat*, geraadpleegd op 15-12-2015, http://link.springer.com/article/10.1007%2F978-94-007-3089-3_08?LI=true#page-1
- [Begrip Pedagogisch klimaat, z.j.], *Pedagogisch klimaat*, geraadpleegd op 28-11-2015, <http://wij-leren.nl/pedagogisch-klimaat.php>
- Kerpel, A. (z.j.), *Het pedagogisch klimaat*, geraadpleegd op 28-11-2015 <http://wij-leren.nl/pedagogisch-klimaat-artikel.php>
- [Video Kindgesprekken](2011), *Video: Handelingsgericht werken: Kindgesprek*, geraadpleegd op 27-11-2015

<https://www.leraar24.nl/video/3045/handelingsgericht-werken-kindgesprek#tab=0>

- [Sociaal klimaat, z.j.], *Sociaal emotioneel klimaat*, geraadpleegd op 7-12-2015
http://sociaalemotioneel.slo.nl/thema/algemeen/soc-emot_klimaat/
- [Theorie Maslow]2012, *Piramide van Maslow*, geraadpleegd op 7-12-2015
<http://educatie-en-school.infonu.nl/diversen/98202-piramide-van-maslow.html>

Tijdsindeling

14-6-2015	Cursus Cedin	6
18-08-2015	Onderzoeksopzet	8
20-08-2015	Onderzoeksopzet	8
26-08-2015	Onderzoeksopzet	8
27-08-2015	Afspraak pabo	2
30-08-2015	Aanpassen onderzoeksopzet	8
1- 09-2015	Goedkeuring onderzoeksopzet	2
3-09-2015	Theorie lezen / uitwerken	8
7-10-2015	Theorie lezen/ uitwerken	8
8-10-2015	Theorie lezen/ uitwerken	8
20-10-2015	Theorie lezen/ uitwerken	8
22-10-2015	Theorie lezen/ uitwerken	8
23-10-2015	Theorie lezen/ uitwerken	8
27-10-2015	Theorie lezen/uitwerken	4
2-11-2015	Contact leggen met de scholen/ afspraak maken	3
11-11-2015	Interviews afnemen	4
12-11-2015	Afspraak Cathrien	2
17-11-2015	Interviews afnemen	4
19-11-2015	Afspraak Cathrien	1
27-11-2015	Afspraak Cathrien	1
1-12-2015	Observeren kindgesprekken	2
4-12-2015	Afspraak Cathrien	1
5-12-2015	Enquête opstellen	5
9-12-2015	Observeren kindgesprekken	2
10-12-2015	Afspraak Cathrien	1,5
11-12-2015	Observeren kindgesprekken	2
12-12-2015	Observaties uitwerken	8
17-12-2015	Afspraak Cathrien	1
17-12-2015	Bestuderen theorie	7
20-12-2015	Bestuderen theorie	7
23-12-2015	Afspraak Cathrien	1
5-01-2016	Enquête uitwerken	5
7-01-2016	Afspraak Cathrien	1,5
7-01-2016	Resultaten verwerken en vergelijken	7
8 -01-2016	Resultaten verwerken en vergelijken	7
9-01-2016	Resultaten verwerken en vergelijken	6
10-01-2016	Formuleren antwoorden deelvragen en hoofdvraag	7
11-01-2016	Formuleren antwoorden deelvragen en hoofdvraag	7
11-01-2016	Afspraak Cathrien	1,5
12-01-2016	Formuleren mening, adviezen, schrijven inleiding, samenvatting.	8
11-02-2016	Aanpassen	3
05-02-2016	Aanpassen	3
09-02-2016	Aanpassen	3
10-02-2016	Aanpassen	3
11-02-2016	Aanpassen	2

12-02-2016	Aanpassen		3
13-02-2016	Inleveren		
15-03-2016	Aanpassen en verbeteren		5
16-03-2016	Presentatie voorbereiden		3
21-03-2016	Presentatie voorbereiden		3
23-03-2016	Presentatie voorbereiden		3
24-03-2016	Presentatie		2
06-04-2016	Laatsete details		2
07-04-2016	Afronding	totaal:	241,5 uren.

BIJLAGE

Reflectieverslag

- Wat wilde ik leren?

Toen ik begon met dit onderzoek was het doel vooral om mijzelf te ontwikkelen in gespreksvoering met kinderen om de onderwijsbehoeften te achterhalen. Dit met name op individueel niveau

- Hoe heb ik dat geprobeerd?

Ik heb onderzoek gedaan naar verschillende theorieën over onderwerpen die betrekking hadden tot het voeren van kindgesprekken. Daarna heb ik deze theorie toegepast in de praktijk door met leerkrachten en kinderen de praten en door kindgesprekken te observeren

- Wat hielp en belemmerde mij?

De medewerking van de Pabo en van de leerkrachten om mij heen hebben mij erg geholpen. Ik kreeg veel informatie en tips van de mensen om mij heen en dit heeft uiteindelijk tot dit resultaat geleid. De belemmeringen waren mijn gebrek aan concentratie en het gebrek aan kennis over het uitvoeren van een onderzoek. In de eerste periode van dit onderzoek had ik geen idee waar ik mee bezig was. Dit is door wekelijkse begeleiding vanuit de pabo goed opgelost.

- Wat doe ik de volgende keer weer zo en wat doe ik anders?

De volgende keer zal ik sneller om hulp vragen wanneer ik er kan uit komen. Wel zou ik dit onderwerp weer kiezen als ik het opnieuw zou moeten doen. Ik vond het een erg interessant onderwerp waarbij ik meer over mezelf als leerkracht te weten ben gekomen en de behoeften van de leerlingen uit mijn groep.

- Welke sterke en zwakke punten zie ik in mijn manier van leren?

Wanneer ik er mee bezig was, was ik erg geïnteresseerd in het onderwerp. Vooral het praktijk deel vond ik erg interessant om te doen en hier leg ik mij het meest op toe. Waar ik het meeste moeite mee had was het opstellen en uitwerken van het onderzoek. Ik vind het moeilijk om voor langere periode mij te concentreren op een groot werkstuk, waardoor het verwerken erg langzaam gaat. Dit is voor mij een punt waarin ik me in de volgende periode en voor mijn volgende minor erg in moet gaan verbeteren.

- Tot welke voornemens leidt dat in de volgende periode?

Mijn voornemens voor de komende periode zijn om zelf kindgesprekken in te zetten in de praktijk. Ik wil graag mijn eigen vaardigheden gebruiken en ontwikkelen door deze in mijn eigen onderwijs kindgesprekken toe te passen. Ik wil zelf graag de gevolgen ondervinden op langere termijn van de verbetering in de relatie, sociale contacten en pedagogisch klimaat in een groep.

4.3.2.1 Vragen interview leerkracht 1: Incidenteel

1. Wanneer bent u begonnen met het voeren van kindgesprekken?

Sinds ik voor de klas sta, heb ik altijd al gesprekken gevoerd met kinderen. Dit zijn vooral korte gesprekken in de klas of na schooltijd. In de afgelopen jaren is het aantal een op een gesprekken wel meer geworden.

2. Wanneer voert u kindgesprekken?

Ik voer gesprekken met kinderen wanneer ik denk dat dit nodig is. Bijvoorbeeld als er conflicten spelen in de groep, als een kind niet lekker in zijn vel zit of als ik wisseling zie in de resultaten van de kinderen.

3. Wat is de reden dat u kindgesprekken voert?

Ik voer kindgesprekken om kinderen op hun gemak te stellen en de ontwikkeling optimaal te bevorderen. Kinderen moeten zich op hun gemak voelen in de klas en vertrouwen geven en krijgen. Door in gesprek te gaan met de kinderen laat ik zien dat ik ze vertrouw en dat ik interesse heb in hun mening. Ik probeer zo de kinderen te betrekken bij hun eigen ontwikkeling. Zowel sociaal-emotioneel als in leergedrag.

4. In welke mate vindt kindgesprekken een toevoeging aan uw onderwijs?

Ik vind de gesprekken belangrijk in mijn onderwijs. Het is voor mij een manier om kinderen te betrekken en beter te leren kennen. Door hun gevoelens onder woorden te brengen, krijgen de kinderen ook meer inzicht in zichzelf.

5. Wat zijn de effecten van kindgesprekken op de groep?

Mijn kindgesprekken zijn gericht op de individuele leerling. Ik focus me in de eerste instantie dus vooral op het welzijn en de ontwikkeling van de betreffende leerling. Uiteindelijk heeft het invloed op het groepsgevoel. Omdat ik altijd al gesprekken heb gevoerd, is voor mij het verschil niet heel erg merkbaar. Wel merk ik dat er een gemoedelijke sfeer hangt in de groep. De kinderen zijn zichzelf en weten wat wel en niet kan. Ik reageer voorspelbaar. Ik denk dat dit ook mede met de gesprekken te maken heeft. In combinatie met mijn klassenmanagement

6. Wat zijn de effecten van kindgesprekken op de individuele leerling?

Kinderen voelen zich goed in de klas en komen makkelijk naar mij toe met problemen. Ook zijn de meeste kinderen eerlijk over situaties, omdat ze weten dat ik ze wil helpen. Door de openheid van de leerlingen is de sfeer in de klas erg goed. Ook zie ik dat de inzet van een aantal kinderen erg verhoogd is, omdat er een duidelijke verwachting is met een duidelijk vervolg.

7. Heeft u door middel van het voeren van deze gesprekken meer zicht op de leerlingen?

Ik vind van wel. Wanneer ik kindgesprekken heb gevoerd, weet ik vaak net iets meer over hoe het kind zich voelt en waarom het zo gedraagt. Op deze manier kan ik beter inspelen op wat de leerlingen nodig hebben.

8. In welke mate merkt u dat de betrokkenheid van kinderen bij hun eigen kunnen wordt vergroot?

Ik denk dat de manier waarop ik nu kindgesprekken voer, de betrokkenheid minimaal wordt bevorderd. De gesprekken gaan op het moment vooral over het bevorderen van de sociaal emotionele ontwikkeling. Wat voor mij een groot gemis is, is dat ik bijna niet terug kan koppelen en reflecteren met de leerling. Hierdoor gaat veel van de ontwikkelingen verloren. Ik ben van mening dat ik de betrokkenheid meer kan bevorderen als ik de kans krijg om kindgesprekken op een structurele basis kan voeren.

9. Op welke manier heeft het voeren van kindgesprekken invloed op uw relatie met de kinderen?

Ik merk dat het een positieve invloed heeft op mijn relatie met de kinderen. Er ontstaat een wederzijds vertrouwen. Op basis van het vertrouwen dat gecreëerd wordt, maken we duidelijke afspraken waar we ons aan houden.

10. Zou u kindgesprekken op een meer structurele basis willen voeren? Bijvoorbeeld schoolbreed?

Het lijkt mij erg nuttig om kindgesprekken schoolbreed te doen. Als we met collega's duidelijke afspraken maken over de manier van het voeren van de gesprekken en over het doel van de gesprekken, denk ik dat dit op een positieve manier invloed kan hebben om de ontwikkeling van kinderen op verschillende gebieden.

Ook denk ik dat als ik meer tijd zou hebben voor het structureel invoeren van kindgesprekken, ik meer zou kunnen inspelen op de onderwijsbehoeften.

4.3.2.2 Vragen interview leerkracht 2: Structureel

1. Wanneer bent u begonnen met het voeren van kindgesprekken?

Twee jaar geleden ben ik op deze school gekomen. Ze waren net begonnen met het structureel voeren van kindgesprekken en hebben het in de afgelopen jaren ontwikkeld. Ik voer nu dus ongeveer 2 jaar kindgesprekken. Hiervoor voerde ik wel gesprekken met kinderen, maar deze waren vaak vluchtig of probleemoplossend.

2. Wanneer voert u kindgesprekken?

Op dit moment voer 3 á 4 keer kindgesprekken in het jaar. Een aan het begin 1 of 2 halverwege het jaar, en een aan het eind. Er worden vaste momenten ingepland voor deze gesprekken. Een dag wordt ingepland om de gesprekken te voeren. Een gesprek duurt ongeveer 10 tot 15 minuten.

3. Wat is de reden dat u kindgesprekken voert?

In het begin wist ik er nog weinig van. Ik voerde gesprekken op basis van de regels die de school gesteld had. Inmiddels heb ik mijn insteek veranderd en ben ik gericht gaan kijken naar het kind. Ik voer de gesprekken om de kinderen beter te begrijpen, zodat ik optimaal aan de onderwijs behoeften kan voldoen. Ook probeer ik de kinderen meer inzicht te geven in hun eigen talenten en ze op deze manier meer te betrekken bij hun eigen onderwijsproces.

4. In welke mate vindt kindgesprekken een toevoeging aan uw onderwijs?

Kindgesprekken zijn een grote toevoeging aan mijn onderwijs! Ik merk veel verbetering in mijn contact met kinderen. Ik weet waar elk kind aan wil werken en de afspraken die we gemaakt hebben om de doelen te behalen.

5. Wat zijn de effecten van kindgesprekken op de groep?

Het voeren van kindgesprekken heeft een positieve invloed op het sociaal klimaat in de klas en daarbij ook op mijn klassenmanagement. Kinderen weten wat ze kunnen verwachten van mij en ik weet wat ik van hun kan verwachten. Dit geeft een ontspannen sfeer in de groep. Alle kinderen durven zichzelf te zijn en werken aan hun eigen moeilijkheden. Of dit op sociaal niveau, of op werkniveau is. Kinderen denken beter na over hun acties door de afspraken die we maken, en ik kan hun daar makkelijk op aanspreken.

6. Wat zijn de effecten van kindgesprekken op de individuele leerling?

Elke leerling reageert natuurlijk anders op de gesprekken. De een heeft er meer belang bij dan een ander. Mijn algemene ervaring is dat kinderen het erg prettig vinden om te laten zien wat ze moeilijk vinden en weten dat jij daarvan op de hoogte bent. Je kunt kinderen daarin steunen en dit geeft ze meer vertrouwen en betrokkenheid.

7. Heeft u door middel van het voeren van deze gesprekken meer zicht op de behoeften van de leerlingen?

Ik heb zeker meer zicht op de leerlingen. Ik ken de situatie van de kinderen en heb meer zicht op hun onderwijs behoeften, omdat ze deze zelf aangeven. Kinderen zijn expert van hun eigen leerproces en weten zelf het best hoe ze zich voelen en wat ze moeilijk vinden. Door de gesprekken leren ze dit uit te leggen aan mij. Hier heb ik veel aan. Ondertussen wordt ook nog eens de gespreksvaardigheid van de kinderen wordt ook vergroot. Een win/win situatie.

8. In welke mate merkt u dat de betrokkenheid van kinderen bij hun eigen vaardigheden wordt vergroot?

Dat verschilt natuurlijk heel erg per leerling. De een pikt het veel sneller op dan de ander. Maar ontwikkelingen zijn er altijd. Als er een kindgesprek aan zit te komen, weten kinderen dit. Ze bereiden zich goed voor en denken na over hun eigen vaardigheden en waar ze nog aan willen werken. Ze weten dat we in de gesprekken niet bespreken wat ze moeilijk vinden, maar dat het vooral gaat over hun houding en hoe ze zich voelen. Na een aantal gesprekken merk je dat kinderen hier steeds makkelijker en vaker over na gaan denken.

9. Op welke manier heeft het voeren van kindgesprekken invloed op uw relatie met de kinderen?

Het heeft een positieve invloed op de relatie. Het geeft een band van vertrouwen. Hierdoor werden de kinderen opener naar mij toe. Niet alleen als het gaat om werken in de klas, maar ook over de thuissituatie.

4.3.2.3 Vragen interview kind 1: Kindgesprek met regelmaat

Deze leerling zit op het moment in groep 5. Hij is een sociaal-emotioneel sterke leerling en heeft pas een zusje gekregen. De leerkracht heeft gemerkt dat hij snel afgeleid is en heeft hier een gesprek over gevoerd met hem. Verder vind hij rekenen erg moeilijk. Niet omdat hij het niet snapt, maar omdat hij snel is afgeleid.

1. Waarom vind je het leuk op school?

Ik heb een leuke klas. Ik heb veel vriendjes waar ik graag mee speel. Ook in de klas vind ik het meestal leuk.

2. Zijn er ook dingen die je niet leuk vind?

Ik vind het niet leuk als kinderen in de klas ruzie maken. Ik vind het ook niet leuk als ik dingen moeilijk vind en ik het niet snap.

3. Praat je daar over met je juf?

Soms, als ik mijn blokje op vraagteken zet komt ze me helpen. Soms praat ik ook alleen met de juf.

4. Als je met je juf praat, waar heb je het dan over?

Juf vraagt dan hoe het met me gaat. Wat ik makkelijk en moeilijk vind in de klas en wat ik nog zou willen leren. Ik vertel dan altijd dat ik meer over dieren wil leren. Ze vraagt ook wel eens hoe het thuis gaat met mijn nieuwe zusje. Ik vind het dan leuk om daar over te vertellen. Ik denk daar ook vaak aan en dan let ik niet altijd goed op in de klas. Dat vind ik dan wel vervelend.

5. Durf je alles tegen je juf te zeggen? Wat zijn dingen die je niet zo snel zou vertellen?

Ik durf alles wel te vertellen. Ik wil ook graag in de klas vertellen over mijn zusje en wat ik in het weekend heb gedaan. Soms mag dat, maar niet altijd.

6. Denk je vaak na over hoe het gaat op school en wat je wil verbeteren?

Jawel, vooral als ik een gesprekje met de juf moet voorbereiden.

Ik vind rekenen best wel moeilijk. Ik zou wel graag na het twee ster groepje willen. Ik heb met juf overlegd hoe ik dat zou kunnen doen. We gaan nu samen opletten over hoe het gaat. Als ik iets moeilijk vind doe ik mee met de instructies en moet ik goede vragen stellen. Als ik het zelf kan, mag ik uit het groepje gaan zitten en zelfstandig aan het werk. Ik wordt snel afgeleid, dus kan me dan niet goed concentreren. Als ik alleen zit, gaat het al beter.

7. Heb je zelf ook goede ideeën over hoe je dingen beter zou willen doen? Vertel je die dan ook aan je juf?

Juf vraagt dat in onze gesprekjes ook altijd. Ik vind het wel moeilijk om dat zelf te bedenken. Ik heb wel gezegd dat het beter gaat als ik alleen zit. Het is dan niet zo gezellig, maar dan heb ik wel sneller mijn werk af. Dan kan ik nog even juf helpen.

8. Kun je goed met je juf samenwerken? Hoe doen jullie dat?

We hebben een afspraak gemaakt over hoe we samenwerken. Als ik mijn best doe en rustig werk, helpt zij mij om in de tweester groep te komen. Dat hebben we alleen met rekenen echt afgesproken, maar dat doen we ook met andere vakken. Ik wil graag voldoende halen en volgend jaar naar groep 6.

9. Jullie hebben regelmatig een gesprek met z'n tweeën. Vind je het fijn om te kunnen vertellen hoe het gaat op school?

Ja! Ik vind het erg leuk om even met juf te praten en te vertellen. Ook als ik verdrietig ben. Dan weet zij hoe ik me voel.

10. Hoe bedenken jullie de doelen waar je aan gaat werken?

Ik vertel eerst wat ik moeilijk vind. Bijvoorbeeld concentreren. En dan zoeken we samen een oplossing. Het doel dat we nu hebben is me beter concentreren op mijn werk. Als dat niet goed gaat, moet ik zelf alleen gaan zitten of een ander plekje gaan zoeken. Als dat beter gaat mag ik af en toe een spelletje doen.

11. Heb je nog tips voor je juffen en meesters?

Nu niet.

4.3.2.4 Vragen interview kind 2: Geen kindgesprekken

1. Waarom vind je het leuk op school?

Omdat het gezellig is. In de pauze speel ik graag met mijn vrienden. Als we in de klas gaan knutselen of gaan gymen vind ik het ook erg leuk.

2. Zijn er ook dingen die je niet leuk of moeilijk vindt?

Ik vind werken niet zo leuk. Alleen als we spelletjes mogen doen. Ik ben niet zo goed als mijn vriendin en ben daarom vaak langer bezig. Dan heb ik geen tijd meer voor leuke dingen. Gelukkig wil ze me dan wel helpen.

3. Praat je daar ook over met je juf? Wanneer doe je dat?

Soms als ik iets niet snap, komt ze me helpen aan mijn tafel. Of ik zit aan haar tafel en dan legt ze me iets uit. Meestal snap ik het dan beter.

4. Zou je meer met je juf willen praten? Waar zou je het dan over willen hebben?

Ik zou wel meer met mijn juf willen praten. Dan zou ik vertellen hoe het thuis gaat. En op school. En dat ik het vervelend vind als kinderen ruzie hebben. Ik wil ook graag in een ander groepje zitten.

5. Denk je wel eens na over hoe het gaat op school? En wat je beter zou willen doen?'

Ik denk niet zoveel over werken. Alleen de tafels als ik die thuis moet oefenen. Wel denk ik over de klas. Ik vind het meestal wel gezellig, maar als er ruzie is vind ik dat vaak vervelend.

6. Weet je juf hoe je je voelt op school en wat je allemaal goed en mindergoed kan? Hoe weet je dat?

Meestal weet ze dat wel denk ik. Ik denk alleen dat ze soms niet ziet als ik iets echt moeilijk vind. Ik

7. Weet ze ook wat je zou willen verbeteren?

Dat weet ik niet.

8. Heb je ook tips voor je juffen en meesters?

Wat minder werken en wat meer leuke dingen doen in de klas.

Het kindplan: formulier

Naam leerling:	Groep en leerkracht:
Ingevuld met:	Datum:

Nu weet/kan ik al:	
Dit wil ik straks weten/kunnen:	
Om dat te bereiken ga ik:	
De leerkracht helpt mij door:	
Mijn ouders helpen mij door:	
Materialen en andere hulpmiddelen. Of een vriendje of iemand anders die me kan helpen	

Evaluatiedatum:	Wie evalueert:
Hoe weten we dat het doel bereikt is? Wat merken, zien of horen we dan?	
Uitkomst van de evaluatie, is ons doel bereikt?	
Hoe ga je/ gaan we verder?	